

การสื่อความหมายด้วยภาพของภาพถ่ายรางวัล
โครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติเนื่องในงานวันนริศ
Visual Communication of Awarded Photographs
in the International Photographic Contests held
on the Commemoration of Prince Naris Day

ไตรสิทธิ์ ศิริธนู¹
ธีรภัทร วรรณฤมล²

บทคัดย่อ

การสื่อความหมายด้วยภาพของภาพถ่ายรางวัล โครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติเนื่องในงานวันนริศ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาการสื่อความหมายด้วยภาพจากภาพที่ได้รับรางวัลภาพถ่ายยอดเยี่ยมและชนะเลิศ และศึกษาการรับรู้สารของผู้ชมที่มีต่อภาพถ่ายรางวัล เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสื่อความหมาย ซึ่งแต่ละภาพ ลำดับการนำเสนอตามปีพุทธศักราช โดยนำเสนอการสรุปข้อมูลในภาพรวม โดยใช้ตารางตามแนวคิดการสื่อความหมายด้วยภาพ (Visual Communication) แสดงการวิเคราะห์การสื่อ ความหมาย 2 ระดับ คือ ความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของภาพถ่ายประกวดรางวัลยอดเยี่ยมและชนะเลิศ จำนวน 41 ภาพ จากชื่อหัวข้อ บ้าน HOME, คน PEOPLE, เคลื่อนไหว MOVE, น้ำ WATER, เปลี่ยน CHANGE, ถิ่นกำเนิด MY PLACE, ร้อน HOT และจากการรับรู้ความหมายของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ที่ชมภาพถ่ายรางวัลยอดเยี่ยมจำนวน 6 ภาพ จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามแนวคิดการอ่านภาพ (Visual Literacy), แนวคิดการสื่อความหมายด้วยภาพ (Visual Communication) แนวคิดวัฒนธรรมทางสายตา (Visual Culture) และแนวคิดการรับรู้ (Perception)

¹ไตรสิทธิ์ ศิริธนู (ศศ.ม. การสื่อสารศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2560)

²รองศาสตราจารย์ธีรภัทร วรรณฤมล คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาการสื่อความหมายด้วยภาพ (Visual Communication) ของภาพถ่ายประกวดรางวัลยอดเยี่ยมและชนะเลิศ จำนวน 41 ภาพ มี 2 ระดับ คือ ความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาพถ่ายเกี่ยวกับภาษาภาพ (Visual Language) ขนาดภาพ (Size of Shot) พบมากที่สุด ได้แก่ ภาพระยะไกล (Long Shot หรือ Ls) ส่วนมุมกล้อง (Camera Angle) ส่วนใหญ่ใช้มุมแนวนอน (The Horizontal Line) และการกำหนดบทบาทของผู้ชม (Audience Role) นำเสนอภาพในรูปแบบแทนการได้เห็น (Objective Point of View) ส่วนองค์ประกอบภาพ (Composition) โดยรวมพบมากที่สุด ได้แก่ รูปทรง (Form) และการใช้ความคมชัด (Sharpness) ด้านเทคนิคของภาพ (Technic) พบว่า เรื่องประเภทของเลนส์ตามช่วงความยาวโฟกัส (Focal Length) พบมากที่สุด ได้แก่ เลนส์มุมกว้าง (Wide Lens) เรื่องรูรับแสง (Aperture) พบมากที่สุด ได้แก่ รูรับแสงที่มีความชัดลึก เรื่องแสงในภาพถ่าย (Exposure) พบมากที่สุด ได้แก่ แสงธรรมชาติ เรื่องโทนสีในภาพถ่าย (Color tone) พบมากที่สุด ได้แก่ โทนสีขาวดำเป็นส่วนใหญ่ และการสื่อความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) บ่งชี้ถึงคุณลักษณะที่แสดงถึง ชื่อหัวข้อภาพถ่ายประกวดในแต่ละปี ส่วนการสื่อความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) จะสื่อถึงความหมายที่เหมือนและแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับว่าภาพถ่ายต้องการสื่อความหมายอะไร และถูกตีความจากผู้ชมอย่างไร

ส่วนการรับรู้สารของผู้ชม จำนวน 10 คนที่มีต่อภาพถ่ายรางวัลยอดเยี่ยม จำนวน 6 ภาพ พบว่า ชื่อหัวข้อ บ้าน HOME ชื่อภาพ Black 3 ผู้ชมมีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงเหมือนกัน เรื่องที่อยู่อาศัยมากที่สุด 7 คน และมีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงต่างกัน 2 คน มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยเหมือนกัน เรื่องความเป็นอยู่ในพื้นที่จำกัดมากที่สุด 6 คน และมีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัย ต่างกัน 2 คน

ชื่อหัวข้อ คน PEOPLE ชื่อภาพ Aerobic/แอโรบิค มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงเหมือนกัน เรื่องพื้นที่ลายตารางสี่เหลี่ยมมากที่สุด 8 คน และมีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงต่างกัน 1 คน เรื่องการ Crop ภาพ ที่มีเสรีภาพไม่ต้องมีระเบียบมากนัก มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยเหมือนกัน เรื่องการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพกายใจที่ดีมากที่สุด 4 คน และมีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยต่างกัน 3 คน

ชื่อหัวข้อเคลื่อนไหว MOVE ชื่อภาพ Rain มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงเหมือนกัน เรื่องฝนตกมากที่สุด 9 คน มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงต่างกัน 3 คน

มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยเหมือนกัน เรื่องทุกอย่างในภาพ สื่อถึงการเคลื่อนไหวมากที่สุด 4 คน มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยต่างกัน 2 คน

ชื่อหัวข้อ น้ำ WATER ชื่อภาพ น้ำ คือ ชีวิต/Water is Life มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงเหมือนกัน เรื่องเด็กเล่นน้ำมากที่สุด 9 คน มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงต่างกัน เรื่องปริมาณน้ำที่เกินความจำเป็น มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยเหมือนกัน เรื่องสายน้ำ คือ การสร้างชีวิต และเรื่องน้ำท่วม คือ ปัญหาของผู้ใหญ่ แต่คือความสนุกของเด็กมากที่สุดเท่ากัน 4 คน และมีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยต่างกัน 3 คน

ชื่อหัวข้อ เปลี่ยน CHANGE ชื่อภาพ 2 Groups and 1/สองกลุ่มกับอีกหนึ่ง มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงเหมือนกัน เรื่องซากปรักหักพัง เรื่องชายชรา และเรื่องกลุ่มผู้คนด้านหลังมากที่สุด 3 เรื่อง เท่ากัน 8 คน มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรง ต่างกัน 3 คน มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยเหมือนกัน เรื่อง การเปลี่ยนผ่านจากรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่มากที่สุด 6 คน มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยต่างกัน 3 คน

ชื่อหัวข้อ ถิ่นกำเนิด MY PLACE ชื่อภาพ When Finished the Daylight มีการรับรู้การสื่อความหมาย โดยตรงเหมือนกัน เรื่อง บ้านใหม่ตั้งรายรอบด้วยกลุ่มบ้านเก่ามากที่สุด 8 คน มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรง ต่างกัน 3 คน มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยเหมือนกัน เรื่องบ้านใหม่ที่สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงของคนรุ่นใหม่มากที่สุด 5 คน มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยต่างกัน 3 คน นั่นเอง

และจากการถอดขั้นตอนวิธีการหรืออัลกอริทึม ของการเป็นภาพถ่ายรางวัล คือ ภาพถ่ายประกวดที่มีลักษณะภาพ โดยอธิบายผ่านรูปแบบขององค์ประกอบสำคัญสรุปเป็น Model ภาพถ่ายรางวัล เพื่อให้ช่างภาพ และผู้สนใจได้ศึกษาวิเคราะห์เป็นตัวอย่างว่ามีลักษณะ คือ มีคน อารมณ์ การวางเส้นและรูปทรง ทิศทางแสงเงา เหตุการณ์จริง วิถีชีวิต มุมแบบมีส่วนร่วม ใช้เลนส์มุมกว้างระยะเลนส์ 24 มิลลิเมตร ขึ้นไป สถานที่และฉากหลังมีผลต่อการเล่าเรื่อง สื่อความหมายแบบอุปมาอุปไมย ส่วนย่อยแทนส่วนรวม มีเครื่องหมายในภาพ ทั้งหมด 11 องค์ประกอบสำคัญ ที่ปรากฏอยู่ในภาพถ่ายประกวด

Abstract

The purpose of this research entitled “Visual Communication of Awarded Photographs in the International Photographic Contests held on the Commemoration of Prince Naris Day” is to study visual communication and audience perception of awarded photographs in the international photographic contests held on the commemoration of Prince Naris Day. This qualitative research uses content analysis to study the interpretation based on chronological order, tables based on the concept of visual communication to carry out two levels of semantic analysis: denotative and connotative meanings of awarded photographs and the winner of 41 photographs. The topics of the contest are Home, People, Move, Water, Change, My Place and Hot. The research samples are a group of 10 persons who watched the excellence and winning of six photos and expressed their perception towards the art. The research results are presented as the analysed data in visual literacy, visual communication, visual culture, and perception.

The research results found that visual communication of 41 awarded photographs consisted of denotative meaning and connotative meaning. The analysis covers the composition of photo-visual language, size of shot. The most frequently found shot is long shot and in terms of camera angle, horizontal line is the most use. In terms of the analysis of.

For the role of the audience, the photographs are presented by objective point of view, and the most frequently used composition are Form, Sharpness. Regarding technic, the most frequently found focal length is the use of wide lens. The most aperture use is aperture with a depth of field. The most exposure use is natural light. The most favourite color tone use is black and white.

The results regarding the analysis of denotative meaning reflects the yearly topic of the contest, whereas the connotative meaning reflects

similar and different meanings of photos depending on the original intention of the photographers and interpretation of the audience.

The perceptions of the audience are as follows: under the topic of Home, out of six photos, the one entitled Black 3 gets seven persons perceive the same denotative meaning of photos, and there are two persons perceiving different denotative meaning. There are six persons interpreting the same connotative meaning of living in limited space, and the other two persons perceive different connotative meaning.

Under the topic of People, for the photo entitled Aerobic, eight persons interpret the same denotative meaning of the square shape rectangular area, and there is one who interpret different denotative meaning regarding the cropping-- freedom with loose regulation. There are four persons interpreting the same connotative meaning of exercise for good health, and there are three persons with different connotative meaning.

Under the topic of Move, for the photo entitled Rain, there are nine persons perceiving the same denotative meaning. There are three perceiving different denotative meaning. Four persons interpret the same connotative meaning of everything moving in the photo reflects the Move, and other two interpret different connotative meaning.

Under the topic of Water, for the photo entitled Water is Life, there are nine persons interpret the same denotative meaning of children playing in the water and about excessive amount of water. Four persons interpret the same perception in connotative meaning of Water is Life and flood is the problem of adults, but is fun for kids. There are three persons perceiving different connotative meaning.

Under the topic of Change, for the photo entitled 2 groups and 1, there are eight persons having the same perception of denotative meaning of ruins, old man and a group of people in the background. There

are three persons with different denotative meaning perception. There are six persons interpreting the same connotative meaning of the transition from old to new generation, and there are three with different connotative meaning perception.

Under the topic of My Place, for the photo entitled When Finished the Daylight, there are eight persons perceiving the same denotative meaning of the new house surrounded with old houses, and there are three with different denotative meaning perception. There are five persons with the same connotative meaning perception of the new house that effects the change in the new generation, and there are three interpreting different connotative meaning.

In conclusion of this analysis of the algorithm, there are the patterns of important composition found in the photos, resulted in the following models of awarded photographs:

1. Human being in the photo
2. Various emotions
3. Line and form
4. Direction of horizontal lighting
5. True event
6. Lifestyle
7. Objective point of view
8. Wide Lens 24 MM. up
9. Location and Background concerning narration
10. Sign being in the photo
11. Metaphor and Metonymy.

วิวัฒนาการจากการถ่ายภาพได้เริ่มต้นขึ้นจากการวาดภาพ มนุษย์เริ่มรู้จักการวาดภาพด้วย แสงสว่างและเงา เมื่อการถ่ายภาพมีความเจริญขึ้น จึงมีการคิดค้นกล้องรูเข็ม (Camera Obscura) เพื่อบันทึกภาพเหมือนจริงเช่นเดียวกับภาพวาด ทำให้เป็นต้นกำเนิดของการถ่ายภาพจนถึงในปัจจุบัน ต่อมาวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีด้านการถ่ายภาพได้พัฒนาขึ้นเรื่อยมา ทำให้การถ่ายภาพถูกมองว่าง่ายขึ้น และมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดในสังคมปัจจุบัน ดังจะเห็นได้ว่าการถ่ายภาพได้เข้ามา มีบทบาทและเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในรูปแบบของการทำงาน เป็นอาชีพ งานอดิเรกและในสังคมออนไลน์ (Social Media)

ภาพยังสามารถบอกเรื่องราวและรายละเอียดให้ผู้ที่ได้พบเห็นหรือผู้ที่ดูภาพ ได้อย่างชัดเจน ดังปราชญ์ชาวจีนที่ได้กล่าวต่อกันมาว่า “ภาพหนึ่งภาพมีคุณค่ามากกว่าถ้อยคำหนึ่งพันคำ” ภาพจึงเป็นสื่อกลางเพื่อสื่อความหมายที่มีความหลากหลาย และทับซ้อนของคนที่อยู่ร่วมกันในสังคม และการสื่อความหมายของภาพจะมีการนำเสนอความหมายที่ตรงไปตรงมา และยังมีการนำเสนอโดยเฉพาะความหมายที่คนมองข้ามไปในระดับที่วัตถุหรือสิ่งของมีฐานะหรือถูกทำให้เป็นสัญลักษณ์ และมีการนำเสนอความหมายเป็นสัญลักษณ์ที่ชัดเจน และเมื่อพัฒนาเป็นภาพถ่ายหรือภาพนิ่งตามยุคสมัยที่เทคโนโลยีอุปกรณ์สร้างภาพสามารถทำให้ผู้ดูมองเห็นภาพได้ง่ายและเหมือนจริงในรายละเอียดมากขึ้น ซึ่งสามารถออกแบบสร้างสรรค์หรือถ่ายบันทึกภาพได้ตามความต้องการที่จะสื่อสารออกไป ในขณะที่กระบวนการสื่อสารด้านผู้รับสาร (Receiver) หรือผู้อ่านภาพที่แปลความหมายสิ่งต่างๆ จากประสาทสัมผัสที่มองเห็น โดยเป็นเครื่องรับ (sensory) สำคัญในการรับรู้ของมนุษย์และกินพื้นที่กว้างขวางที่สุดในขอบเขตของการรู้สึกสัมผัส (sensation) โดยการวิจัยมีการค้นพบว่า การรับรู้ของคนเกิดจากการเห็น 75% (วชิระ ชินหนองจอก, 2543) ซึ่งการมองเห็นภาพก่อให้เกิดการรับรู้มากที่สุด และการมองเห็นที่มีต่อภาพถ่ายจึงเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับภาพในเรื่อง ความหมายและทุกสิ่งทุกอย่างในภาพที่ปรากฏต่อสายตาผ่านการบันทึกโดยกล้องถ่ายภาพ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ทางด้านการสื่อสารศึกษา และดำรงอยู่ในวัฒนธรรมทางสังคมเสถียรสื่อที่มีภาพเป็นตัวเล่าเรื่อง และในกระบวนการสื่อสารโดยอาศัยภาพเป็นสื่อกลาง (Channel) ส่งข้อมูลเนื้อหา

ดังนั้น ภาพที่เป็นประเภทภาพถ่ายจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร และเมื่อมองถึงรูปแบบของการสื่อสารที่ปรากฏอยู่ในบริบทแวดล้อมในชีวิตประจำวันของผู้คนจะพบว่า เรากำลังอยู่ในยุคสมัยของการสื่อสารที่มีภาพ (Image) เป็นตัวสื่อสารระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง จนกลายเป็นรูปแบบสำคัญของการสื่อสารของผู้คนบนโลก ยุคสมัยการสื่อสารไร้พรมแดน และสิ่งสำคัญอีกประการ เมื่อมองถึงการใช้ภาพ ภาพนั้นยังมีประสิทธิภาพที่สามารถสื่อสาร ข้ามผ่านกำแพงของความหลากหลาย และความแตกต่างทางวัฒนธรรมของเชื้อชาติและภูมิศาสตร์ที่แยกแยะภาษา ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนทั้งหลายของคนบนโลกออกจากกัน ปัจจัยเหล่านี้อาจกล่าวได้ว่า การเข้ามาอย่างมีพลังอำนาจของภาษาภาพ เป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นแรงขับเคลื่อน ความเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) ของคนทุกวัฒนธรรม ทุกชนชาติบนโลก และจากการใช้ภาษาภาพเพื่อเป็นตัวแทนในการสื่อสารความหมายต่างๆ ได้ก้าวข้าม กรอบประสบการณ์เฉพาะเชิงวัฒนธรรมของภาษาสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทน โดยมีเทคโนโลยี ทางด้านการสร้างภาพ และการสื่อสารที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เป็นตัวเร่งของ ปรากฏการณ์ที่มองการสื่อสารความหมายที่มีตัวแทนโดยใช้ภาษาภาพ

ในความสนใจของผู้ทำการศึกษาที่มองเห็นถึงความสำคัญในพลังของภาษาภาพ และสัญลักษณ์ที่เข้ามามีบทบาท โดยเฉพาะเรื่องการสื่อความหมายของภาพถ่าย และ กระบวนการสื่อสารของคนในยุคปัจจุบัน ว่าเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวพันสอดคล้องกัน และหากได้ศึกษาอย่างละเอียด เรื่องการสื่อความหมายผ่านภาพถ่ายจะเป็นประโยชน์ อย่างมากในสาขาที่กำลังศึกษา และเชิงวิชาชีพที่ทำอยู่ โดยเฉพาะภาพถ่ายในโครงการ ประกวดถ่ายภาพที่เป็นโครงการสำคัญ โดดเด่น ซึ่งจะเป็นตัวแทนที่ดีทางการสื่อสาร ผ่านความหลากหลาย และความแตกต่างทางวัฒนธรรมของเชื้อชาติ และภูมิศาสตร์ ดังที่กล่าว

ที่มาของการจัดแสดงและประกวดภาพถ่ายนั้น ได้เกิดขึ้นครั้งแรกที่ประเทศอังกฤษ จัดโดยสมาคมนักถ่ายภาพชื่อ Photographic Society of Great Britain โดยเปิดโอกาส ให้นักถ่ายภาพทั่วโลกได้ส่งงานมาแสดงศิลปะภาพถ่าย โดยมีรางวัล BlueRibbon the Art มอบให้กับภาพถ่ายที่งดงาม และมีคุณค่าทางศิลปะอย่างสูง ต่อจากนั้น ก็มีการจัดแสดงและประกวดภาพถ่ายตามมาเป็นลำดับ เช่นที่ กรุงเวียนนา กรุงปารีส เมืองแฮมเบิร์ก นครมิวนิก และตามเมืองใหญ่ ในยุโรปและอเมริกา จนตามมาถึง ประเทศไทยในที่สุด โดยงานประกวดถ่ายภาพครั้งแรกในประเทศไทยเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2448 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ในงาน

ประชันรูป พ.ศ. 2448 มีภาพประกวดที่นับได้ทั้งหมด จำนวน 1,184 ภาพ และ ตัวอย่างภาพถ่ายที่ได้รางวัล เป็นภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ในหลวงรัชกาลที่ 5 นั้นเอง (เอนก นาวิกมูล, 2538)

ในการศึกษาหัวข้อของผู้ทำการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาไปที่ภาพถ่ายที่ได้รางวัล ในโครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติ เนื่องในงานวันนริศ เพราะเห็นความสำคัญว่า การจัดแสดงและการประกวดภาพถ่ายจะเป็นวิธีที่ช่วยยกระดับศิลปะภาพถ่าย ได้อย่างดี และผู้ทำการศึกษายังมีความสนใจด้านความโดดเด่น เรื่องการเป็นโครงการ ประกวดภาพถ่ายด้านศิลปะ ซึ่งเป็นวิวัฒนาการของศิลปะแขนงหนึ่ง และยังเป็นโครงการ ประกวดของประเทศไทยที่เปิดโอกาสให้คนต่างประเทศ ได้เข้าร่วมโครงการประกวด และยังมีคณะกรรมการกิตติมศักดิ์ ทำหน้าที่ตัดสินจากหลายสถาบัน แม้ว่าก่อนหน้านี้ ทางมหาวิทยาลัยศิลปากรที่เป็นผู้จัดโครงการประกวดจะจัดให้มีการแข่งขันถ่ายภาพ ประกวดเฉพาะภายในประเทศไทย โดยใช้ชื่อหัวข้อว่า “ศิลปวัฒนธรรมไทย” แต่เพราะ เห็นพ้องในทิศทางเดียวกันว่า งานภาพถ่ายซึ่งถือเป็นงานศิลปะแขนงหนึ่งที่มีมายาวนาน ในทุกมุมโลก และให้ความสำคัญกับการสื่อความหมายผ่านภาพถ่าย จึงไม่ควรถูกจำกัด เขตแดนทางวัฒนธรรม และภูมิศาสตร์ เพราะนั่นเท่ากับไม่ใช้งานศิลปะอันทรงคุณค่า อย่างแท้จริง เช่นเดียวกับวัตถุประสงค์ในการจัดงานประกวดภาพถ่ายวันนริศ เพื่อส่งเสริมเผยแพร่งานด้านศิลปวัฒนธรรมแก่สาธารณชน

ที่ผ่านมาโครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติ เนื่องในงานวันนริศ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ซึ่งทางมหาวิทยาลัยศิลปากร ร่วมกับสมาคมถ่ายภาพแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ และมูลนิธิ นริศรานุวัดติวงศ์ และยังมีคณะกรรมการจากสมาคมภาพถ่ายชาวไทย กลุ่มสหภาพ ร่วมกันจัดโครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติ ทั้งนี้ รวมถึงโครงการประกวดภาพถ่าย ในช่วงปีแรกๆ ที่ประกวดเฉพาะภายในประเทศไทยจนถึงระดับนานาชาติ กระทั่งถึง ปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2559 รวมระยะเวลา 13 ปี ซึ่งในแต่ละปีหลังจากเปลี่ยนเป็นโครงการ ประกวดภาพถ่ายระดับนานาชาติแล้ว ชื่อหัวข้อที่ใช้ในการประกวดภาพถ่ายจะมีความแตกต่าง สุดแล้วแต่ช่วงเวลาในการจัดการประกวดในแต่ละปี ว่ามีเรื่องอะไรที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในขณะนั้น และจากผลการประกวด ในแต่ละครั้งก็จะได้ภาพถ่ายที่ได้รางวัลจากคนไทยและต่างประเทศที่โดดเด่น มีความหลากหลายในด้านการสื่อความหมาย และความงดงามทางศิลปะ โดยผู้ศึกษา ได้ติดตามอย่างต่อเนื่องในฐานะผู้ดู และผู้เข้าร่วมประกวดในโครงการดังกล่าว

จึงพอสรุปเป็นประเด็นได้ คือ รูปแบบของภาพที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมและชนะเลิศจากโครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติ เนื่องในงานวันนริศที่สื่อความหมาย มีความหมายที่หลากหลาย ภายใต้หัวข้อการประกวดที่กำหนดทั้งทางรูปธรรมและนามธรรม และการแปลความหมายภาพถ่าย ประมวลที่หลากหลายจากการรับรู้สารของผู้ชม

ดังนั้น ด้วยเหตุผลที่แสดงถึงความสำคัญและจำเป็นของเรื่องที่ศึกษาดังกล่าว จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจในการศึกษาหัวข้อ การสื่อความหมายด้วยภาพของภาพถ่ายรางวัลโครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติ เนื่องในงานวันนริศนี้ โดยประโยชน์ในการศึกษา การสื่อความหมายด้วยภาพ และการรับรู้สารของผู้ชมภาพถ่ายรางวัล ความรู้ที่ได้ไม่เพียงจะเกิดกับตัวผู้ศึกษาเองเท่านั้น แต่จะยังเป็นประโยชน์อย่างจริงจังต่อสังคมและประชาชนอีกด้วย

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อศึกษาการสื่อความหมายด้วยภาพ จากภาพที่ได้รับรางวัลภาพถ่ายยอดเยี่ยม และชนะเลิศ โครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติ เนื่องในงานวันนริศ
- 2 เพื่อศึกษาการรับรู้สารของผู้ชมที่มีต่อภาพถ่ายรางวัล โครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติ เนื่องในงานวันนริศ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

นำแนวคิดเกี่ยวกับการอ่านภาพ (Visual Literacy) มาใช้ในงานวิจัย คือ เรื่ององค์ประกอบของการอ่านภาพ มีความสำคัญเช่นเดียวกันซึ่ง Avgerinou (2009) กล่าวว่า การอ่านภาพ ประกอบด้วยการใช้ทักษะ ได้แก่ ความรู้เรื่องคำศัพท์เกี่ยวกับภาพ (Visual Vocabulary) การใช้ตรรกะเกี่ยวกับภาพ (Visual Reasoning) ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Viewing) การแยกแยะเกี่ยวกับภาพ (Visual Discrimination)

ส่วนแนวคิดการสื่อความหมายด้วยภาพ (Visual Communication) มาใช้ในงานวิจัย คือ กระบวนการสื่อสาร โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ ผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) สื่อหรือช่องทาง (Channel) ผู้รับสาร (Receiver) และการสื่อความหมายภาพโดยผ่านเครื่องหมาย 3 หมวดไปยังผู้ชม คือ Iconic (เครื่องหมาย

ที่มีลักษณะเป็นภาพ) Symbolic (สัญลักษณ์) Indexical (เครื่องหมายบ่งบอก/บ่งชี้) และองค์ประกอบของสัญญาณ ตามแนวคิดของ De Saussure คือ ของจริง (Reference) ตัวหมาย (Signifier) ตัวหมายถึง (Signified) และมีความหมายตามตัวอักษร และความหมายเป็นนัย (Denotation and Connotation) และวิธีวิเคราะห์การสื่อความหมายแบบ Metaphor และ Metonymy และการสื่อความหมายของภาพยังมีความสัมพันธ์กับเรื่องขององค์ประกอบทางศิลปะ ที่ถูกนำมาใช้ ได้แก่ เรื่องแนวคิด ภาษา องค์ประกอบและเทคนิคของภาพ ที่เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ภาพสื่อความหมายได้ ภายใต้กระบวนการสื่อสาร นอกจากนี้ ยังศึกษาถึงแหล่งที่มาของการสื่อความหมาย ในระบบของภาษาภาพถ่าย ความหมายที่เกิดจากระบบสัญญาณ สามารถจำแนกที่มาของความหมายได้ 3 ลักษณะ คือ ความหมายเชิงสัญลักษณ์ของรูปทรงวัตถุในภาพ ความหมายแฝงของภาษาทางเทคนิคการถ่ายภาพ ความหมายแฝงทางจิตวิทยาขององค์ประกอบด้านทัศนธาตุ

ส่วนแนวคิดวัฒนธรรมทางสายตา (Visual Culture) ทศนะของ Paul Jay ที่นิยามวัฒนธรรมทางสายตาออกเป็นวัฒนธรรมทางสายตาแบบแคบและแบบกว้าง และได้นำเอา “หลักสัญศาสตร์” (semiotics) ที่เห็นได้ว่าสัญญาณ (Sign) หนึ่งๆ จะมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นตัวหมาย (Signifier) และตัวหมายถึง (Signified) จากองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนนี้ Peirce จึงได้นำเอาระยะห่างระหว่าง Signifier และ Signified มาจัดประเภทของ Sign ได้เป็น 3 แบบ คือ ภาพเหมือน (Icon) ดัชนี (Index) สัญลักษณ์ (Symbol) นอกจากนี้ แนวคิดวัฒนธรรมทางสายตายังมีความสอดคล้องกับคำอธิบายของแนวคิด ไวยากรณ์ของการสร้างภาพ (Visual Syntax) ในเรื่องรหัสของเทคนิคการนำเสนอ (Codes of technical representation) และรหัสของเนื้อหา (Code of content)

ส่วนแนวคิดการรับรู้ (Perception) มาใช้ในงานวิจัย คือ พิจารณาในแง่ของพฤติกรรม “การรับรู้” จะแทรกอยู่ระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนองสิ่งเร้าจะเกิดการรับรู้ได้ต้องประกอบด้วย

1. มีสิ่งเร้าที่จะรับรู้ เช่น รูป รส กลิ่น เสียง
2. ประสาทสัมผัส และความรู้สึกสัมผัส เช่น หู ตา จมูก ลิ้น ผิวหนัง
3. ประสบการณ์เดิม หรือความรู้เดิมเกี่ยวกับสิ่งเร้าที่ได้สัมผัส เช่น รู้มาก่อนแล้ว

ว่าการให้คือ การแสดงความรัก

4. การแปลความหมายจากสิ่งที่มีสัมผัส เช่น ขับรถเห็นสัญญาณไฟแดงที่สี่แยก หมายถึง ให้หยุดรถ

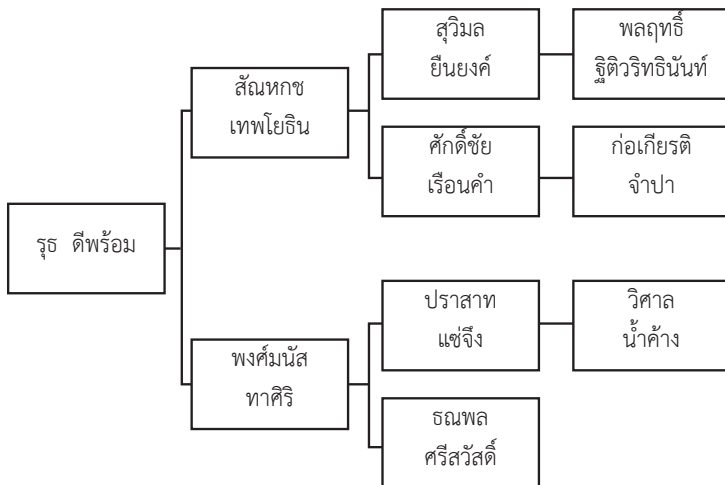
ระเบียบวิธีวิจัย

มีระเบียบวิธีวิจัย โดยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research)

ประชากรที่ศึกษา คือ

1. ภาพถ่ายรางวัล โครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติ เนื่องในงานวันนริศ ระยะเวลา 7 ปี จากชื่อเรื่อง การประกวด 7 เรื่อง ได้แก่ ปี พ.ศ. 2552 เรื่อง บ้าน (Home) ปี พ.ศ. 2553 เรื่อง คน (People) ปี พ.ศ. 2554 เรื่อง เคลื่อนไหว (Move) ปี พ.ศ. 2555 เรื่อง น้ำ (Water) ปี พ.ศ. 2556 เรื่อง เปลี่ยน (Change) ปี พ.ศ. 2557 เรื่อง ถิ่นกำเนิด (My Place) ปี พ.ศ. 2558 เรื่อง ร้อน (Hot) ภาพถ่ายที่ได้รางวัลยอดเยี่ยมจำนวน 7 ภาพ และรางวัลชนะเลิศจำนวน 35 ภาพ รวมภาพถ่ายทั้งสิ้น 42 ภาพ แต่เนื่องจากภาพถ่ายที่ได้รางวัลในปี พ.ศ. 2558 เรื่อง ร้อน (Hot) มีเพียงภาพถ่ายชนะเลิศ จำนวน 5 ภาพ จึงเหลือภาพถ่ายที่ได้รางวัลยอดเยี่ยมทั้งหมดที่ใช้ศึกษา จำนวน 6 ภาพ และภาพถ่าย รางวัลชนะเลิศจำนวน 35 ภาพ รวมทั้งสิ้น 41 ภาพเท่านั้น

2. ผู้ชมภาพถ่ายโครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติ เนื่องในงานวันนริศ ระยะเวลา 7 ปี

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ

1. ภาพถ่ายที่ได้รับวัลยอดเยี่ยมจำนวน 6 ภาพ และรางวัลชนะเลิศจำนวน 35 ภาพ รวมภาพถ่ายทั้งสิ้น 41 ภาพ จากโครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติ เนื่องในงานวันนริศ ระยะเวลา 7 ปี จากชื่อเรื่องการประกวด 7 เรื่อง

2. ผู้ชมภาพถ่ายที่ได้รับวัลยอดเยี่ยมจำนวน 6 ภาพ จากโครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติเนื่องในงานวันนริศ ระยะเวลา 7 ปี จำนวน 10 คน มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกมาเข้ากลุ่ม โดยการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) คัดเลือกผู้ที่เคยถ่ายภาพประกวดในโครงการต่างๆ จำนวน 10 คน โดยมีลักษณะทางประชากรศาสตร์ ลักษณะทางความรู้ด้านการถ่ายภาพที่มีความเหมือนกัน นั่นคือสามารถแยกแยะภาพถ่ายในเบื้องต้นได้ว่า ภาพถ่ายภาพไหนจัดอยู่ในประเภทภาพถ่ายที่ดี และภาพถ่ายภาพไหนจัดอยู่ในประเภทภาพถ่ายที่ไม่ดี และยังเป็นผู้ที่เคยได้รับรางวัลในการถ่ายภาพประกวดในโครงการต่างๆ มาแล้ว

ภาพการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) จำนวน 10 คน

คำอธิบายภาพ เป็นการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ โดยอาศัยการแนะนำบอกต่อของกลุ่มตัวอย่างที่ได้เก็บข้อมูลไปแล้ว เช่น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลนายรุธ ดิพพร้อม ที่มีลักษณะตรงตามที่ผู้วิจัยต้องการไปแล้ว นายรุธ ดิพพร้อม ได้แนะนำ นายพงษ์มนัส ทาศิริ และนายสันทกษ เทพโยธิน ที่ตรงตามลักษณะที่ต้องการ ผู้วิจัยก็จดชื่อพร้อมที่อยู่ติดต่อเพื่อไปสัมภาษณ์ทั้งสองท่านต่อ จากนั้นก็ให้นายพงษ์มนัส ทาศิริ และนายสันทกษ เทพโยธิน บอกต่อ จะใช้วิธีบอกต่ออย่างนี้ไปเรื่อยๆ จนกว่าข้อมูลที่ได้จะมีความนิ่ง ซึ่งนายพงษ์มนัส ทาศิริ ได้แนะนำ นายธณพล ศรีสวัสดิ์และนายปราสาท แซ่จิ่ง ส่วนนายสันทกษ เทพโยธิน แนะนำนางสาวสุวิมล ยืนยงค์ และนายศักดิ์ชัย เรือนคำ หลังจาก que ผู้วิจัยตามไปสัมภาษณ์แล้ว นายปราสาท แซ่จิ่ง ก็ได้แนะนำ นายวิศาล น้ำค้าง ส่วนนางสาวสุวิมล ยืนยงค์ และนายศักดิ์ชัย เรือนคำ ได้แนะนำ นายพลฤทธิ จิตวิริทธิ์นันท์ และนายก่อเกียรติ จำปา ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 10 ท่าน

ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล และการรวบรวมข้อมูล เป็นการศึกษาและวิเคราะห์การสื่อความหมายของภาพถ่ายรางวัล โครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติเนื่องในงานวันนริศ โดยแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ได้แก่ การวิเคราะห์การสื่อความหมายภาพ และการวิเคราะห์การรับรู้สารของกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาตามแนวคิด

การอ่านภาพ (Visual Literacy) แนวคิดการสื่อความหมายด้วยภาพ (Visual Communication) แนวคิดวัฒนธรรมทางสายตา (Visual Culture) และแนวคิดการรับรู้ (Perception) และผู้วิจัยยังเลือกประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้งสองข้อ ในเรื่องการสื่อความหมายด้วยภาพถ่ายรางวัลยอดเยี่ยมและชนะเลิศจำนวน 41 ภาพ จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย ที่อ้างอิงภายใต้กรอบแนวคิดทางการสื่อสารและการรับรู้สารที่ผู้ชมมีต่อภาพถ่ายรางวัลยอดเยี่ยมจำนวน 6 ภาพ โดยการตอบคำถามของกลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มบุคคลจำนวน 10 คน โดยมีลักษณะทางประชากรศาสตร์ ลักษณะทางความรู้ด้านการถ่ายภาพที่มีความเหมือนกัน นั่นคือสามารถแยกแยะภาพถ่ายในเบื้องต้นได้ว่า ภาพถ่ายภาพไหนจัดอยู่ในประเภทภาพถ่ายที่ดี และภาพถ่ายภาพไหนจัดอยู่ในประเภทภาพถ่ายที่ไม่ดี และเคยได้รางวัลจากการถ่ายภาพประกวดในโครงการประกวดภาพถ่ายมาแล้ว หรือเป็นผู้ที่เคยเป็นอาจารย์ อาจารย์พิเศษและวิทยากรทางด้านการถ่ายภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเจาะลึกข้อมูลด้านอารมณ์ ความรู้สึก และทัศนคติของกลุ่มประชากร หรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย เพื่อทำความเข้าใจสาเหตุที่ลึกซึ้งของพฤติกรรมหรือการกระทำหรือประเด็นในคำถามการวิจัย จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยอาศัยการแนะนำบอกต่อของกลุ่มตัวอย่างที่ได้เก็บข้อมูลไปแล้ว

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงพรรณนา (descriptive) ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นภาพถ่ายรางวัลยอดเยี่ยมและชนะเลิศรวมระยะเวลา 7 ปี จำนวนทั้งสิ้น 41 ภาพ โดยแต่ละภาพ ลำดับด้วยการแสดงรูปภาพ ชื่อหัวข้อ ชื่อภาพ ชื่อผู้ถ่าย ประเทศ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2

การวิเคราะห์ส่วนที่ 1 ใช้วิธีการวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสื่อความหมาย โดยแต่ละภาพลำดับการนำเสนอตามปีพุทธศักราช นำเสนอการสรุปข้อมูลในภาพรวม และวิเคราะห์เนื้อหาการสื่อความหมายด้วยภาพ (Visual Communication) โดย

ส่วนที่ 1.1 ตารางแสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาพ (Photography Composition) ของภาพถ่ายประกวดรางวัลยอดเยี่ยม และชนะเลิศ จำนวน 41 ภาพ

ส่วนที่ 1.2 ตารางแสดงการวิเคราะห์การสื่อความหมาย 2 ระดับ คือ ความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) และความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) ของภาพถ่ายประกวดรางวัลยอดเยี่ยม และชนะเลิศ จำนวน 41 ภาพ

การวิเคราะห์ส่วนที่ 2 ใช้วิธีการวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาการรับรู้สารของประชากรจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) จำนวน 10 คน

ส่วนที่ 2.1 คำถามเพื่อทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบประชากร เป็นการศึกษาประวัติ เพื่อเก็บข้อมูลถึงคุณลักษณะต่าง ๆ ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างภายในประเทศไทย ได้แก่ รูปร่าง ชี้อ เพศ อายุ สัญชาติ อาชีพ และความสามารถทางการถ่ายภาพที่เป็นเลิศ โดยวัดความเป็นเลิศจากอาชีพที่เคยเป็นอาจารย์ อาจารย์พิเศษ และวิทยากรทางด้านการถ่ายภาพ หรือได้รางวัลจากการถ่ายภาพประกวดในโครงการประกวดภาพถ่าย

แนวคิด	Model ภาพถ่ายประกวดที่ใช้
ภาษาภาพ	- ขนาดภาพระยะไกล (Long Shot LS) - มุมกล้องทางแนวนอน (The Horizontal Line) - เป็นการนำเสนอภาพในรูปแบบแทนการได้เห็น (Objective Point of View)
องค์ประกอบภาพ	- รูปทรง (Form) และความคมชัด (Sharpness) - เส้น (Line) และจุดแห่งความสนใจ (Center of Interest)
แนวคิด	Model ภาพถ่ายประกวดที่ใช้
เทคนิคภาพ	- เลนส์มุมกว้าง (Wide Lens) - รูรับแสง มีความชัดลึก - แสงธรรมชาติ - โทนสีขาวดำ

การอ่านภาพ	- สามารถจำแนกความแตกต่างของสิ่งที่ปรากฏอยู่ในภาพ - ทักษะความรู้เรื่องคำศัพท์ - ตรรกะเกี่ยวกับภาพ - คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ - ทักษะการแยกแยะเกี่ยวกับภาพ
การสื่อความหมายภาพ	- ช่องทาง และผู้รับสาร - ประสบการณ์ และความรู้ตัวบุคคล - การสื่อความหมายแบบอุปมาอุปมัย (Metaphor) - การถ่ายทอดความหมายโดยส่วนย่อยแทนส่วนรวม (Metonymy) - การสื่อความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) - การสื่อความหมายโดยนัย (Connotative Meaning)
วัฒนธรรมทางสายตา	- สัมพันธ์กับเรื่องของเทคโนโลยี - รูปสัญลักษณ์ (Signifier) วิเคราะห์ในระดับอธิบาย - ความหมายสัญลักษณ์ (Signified) อธิบายแนวความคิด - เครื่องหมาย (Sign) 3 แบบที่ปรากฏอยู่ในภาพ
การรับรู้	- ความรู้ และประสบการณ์เดิม - การแปลความหมาย

ส่วนที่ 2.2 ตารางแสดงการวิเคราะห์การรับรู้สารของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของภาพถ่ายประจักษ์จริงวัลย์อดเยี่ยม จำนวน 6 ภาพ มีแนวคำถามเพื่อศึกษาการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. อะไรบ้างที่อยู่ในภาพนั้น (แนวคำถามเพื่อหาความหมายตรง)
2. สิ่งที่อยู่ในภาพหรือปัจจัยเหล่านี้สื่อความหมายภาพว่าอย่างไร (แนวคำถามเพื่อหาความหมายนัย)

หลังจากนั้น นำข้อมูลเนื้อหาจากการวิเคราะห์ทั้ง 2 ส่วน มาตีความหมาย แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามแนวคิดการอ่านภาพ (Visual Literacy) แนวคิดการสื่อความหมายด้วยภาพ (Visual Communication) และแนวคิดวัฒนธรรมทางสายตา (Visual Culture)

ผลการวิจัย/สรุปผลการวิจัยเป็นกรอบแนวคิดเชิงโน้ตส์ (Conceptual Framework)

สรุปโมเดล (Model) รูปแบบภาพถ่ายประกวัด เรื่องการสื่อความหมายด้วยภาพ และการรับรู้สารของผู้ชม จากภาพถ่ายประกวัดรางวัล ดังนี้

โมเดล (Model) รูปแบบภาพถ่ายประกวัดโดยรวม สรุปจากวัตถุประสงค์การศึกษาค้างนี้

ส่วนที่1 สรุปผลการศึกษา การสื่อความหมายด้วยภาพ จากภาพที่ได้รับรางวัลภาพถ่ายยอดเยี่ยมและชนะเลิศ โครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติเนื่องในงานวันนริศ

ส่วนที่ 1.1 การสื่อความหมายด้วยภาพ แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาพของภาพถ่ายประกวัดรางวัลยอดเยี่ยมและชนะเลิศ จำนวน 41 ภาพ พบว่า มีผลต่อ “ความรู้สึก” ดังนี้

1. แนวคิดองค์ประกอบของภาพถ่ายประกวัด (Photography Contest Composition)

- แนวคิดเกี่ยวกับภาษาภาพ (Visual Language) อธิบายในเรื่องขนาดภาพ (Size of Shot) ระยะภาพที่เหมาะสมมากที่สุด กับการสื่อความหมายภาพ ได้แก่ ภาพระยะไกล (Long Shot หรือ LS) จำนวน 24 ภาพ คิดเป็นร้อยละ 58.54 เพราะเป็นระยะภาพที่มีรายละเอียดครอบคลุมเนื้อหาหมวกกว้างที่บอกเล่าเรื่องราวในการสื่อความหมายของภาพถ่ายประกวัดรางวัล และภาพระยะไกลยังสื่อความหมายถึงการแสดง (Drama) เกิดเป็นเรื่องราวในภาพถ่าย และบอกเล่าเรื่องราวในการสื่อความหมายของภาพถ่ายประกวัดรางวัลได้ดี และมีมุมนกกล้องทางแนวนอน (The Horizontal Line) จำนวน 33 ภาพ ร้อยละ 80.49 เป็นมุมนกกล้องที่ลักษณะของวัตถุ และสิ่งมีชีวิตมีการเคลื่อนไหวในแนวนอน โดยอาศัยพลังงานช่วยขับเคลื่อนหรือสามารถรับภาพทางกายภาพที่ส่วนใหญ่จะขนานกับแนวขอบพื้นโลกตามเส้นแนวนอน สื่อความหมายให้ความรู้สึกแข็งแรง แน่นอน และมีการนำเสนอภาพในรูปแบบแทนการได้เห็น (Objective Point of View) จำนวน 41 ภาพ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ เพราะภาพถ่ายรางวัลที่ปรากฏส่วนใหญ่ บุคคลที่ปรากฏในภาพถ่ายจะดูเป็นธรรมชาติและไม่ค่อยมองกล้อง ซึ่งตรงกับลักษณะของภาพ

- แนวคิดองค์ประกอบภาพ (Composition) อธิบายในเรื่องรูปทรง (Form) จำนวน 32 ภาพ ร้อยละ 78.05 เพราะรูปทรงช่วยในการสื่อความหมายโดยอาศัยเรื่องของแสงเพื่อทำให้รูปทรงมีมิติ และความคมชัด (Sharpness) จำนวน 33 ภาพ ร้อยละ 80.49 และเรื่องเส้น (Line) จำนวน 22 ภาพ ร้อยละ 53.66 และจุดแห่งความสนใจ (Center of Interest) จำนวน 23 ภาพ ร้อยละ 56.10 เพราะเป็นองค์ประกอบพื้นฐานเพื่อให้ภาพถ่ายสื่อความหมายได้ชัดเจนมากขึ้น

- แนวคิดเทคนิคภาพ (Technic) อธิบายในเรื่องของเลนส์เป็นเลนส์มุมกว้าง (Wide Lens) จำนวน 34 ภาพ ร้อยละ 82.93 เพราะเลนส์มุมกว้างเหมาะที่จะถ่ายทอดเรื่องราวเหตุการณ์ผ่านคน วัตถุ สิ่งปลูกสร้าง หรือธรรมชาติได้ละเอียดและครบถ้วน และมีรูรับแสง (Aperture) ที่มีความชัดลึก จำนวน 39 ภาพ ร้อยละ 95.12 เพราะมีลักษณะของรายละเอียดภาพในทุกระยะของภาพครบถ้วน และมีแสง (Exposure) เป็นแสงธรรมชาติ จำนวน 38 ภาพ ร้อยละ 92.68 เพราะภาพถ่ายประกวดรางวัลส่วนใหญ่เป็นภาพในพื้นที่กว้าง เน้นรายละเอียดเป็นสิ่งแวดล้อมวิวทิวทัศน์ จึงเหมาะสมกับการเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในภาพ และมีโทนสี (Color tone) เป็นโทนสีชาวดำ จำนวน 16 ภาพ ร้อยละ 39.02 เพราะสามารถสื่อความหมาย และถ่ายทอดทางด้านอารมณ์ความรู้สึกตามลักษณะทางกายภาพได้ดีที่สุด

ส่วนที่ 1.2 แสดงการวิเคราะห์ของผู้วิจัยเกี่ยวกับการสื่อความหมายด้วยภาพ 2 ระดับ คือ ความหมายโดยตรง และความหมายโดยนัยของภาพถ่ายประกวดรางวัลยอดเยี่ยม และชนะเลิศ จำนวน 41 ภาพ พบว่า

การสื่อความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) บ่งชี้ถึงคุณลักษณะที่แสดงถึง ชื่อหัวข้อภาพถ่ายประกวดในแต่ละปี ได้แก่ ชื่อหัวข้อ บ้าน HOME ปี พ.ศ. 2552 พบว่า บ่งชี้ถึงสภาพที่อยู่อาศัยโดยรวมที่มีสิ่งแวดล้อมโดยรอบ ได้แก่ คน สัตว์ สิ่งของ ธรรมชาติ และส่วนประกอบที่รวมตัวเป็นบ้านที่มีสภาพแตกต่างกันไปตามภูมิอากาศและภูมิประเทศของแต่ละพื้นที่

ชื่อหัวข้อ คน PEOPLE ปี พ.ศ. 2553 พบว่า บ่งชี้ถึงคนหรือกลุ่มคนที่กำลังทำกิจกรรมในอิริยาบถต่างกัน ได้แก่ การออกกำลังกาย การนอน การเล่น การทำงาน การรอคอย การถ่ายรูป

ชื่อหัวข้อ เคลื่อนไหว MOVE ปี พ.ศ. 2554 พบว่า บ่งชี้ถึงทุกสรรพสิ่งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต มีการเคลื่อนไหวในหลากหลายรูปแบบ ทั้งที่มีทิศทางและไร้ทิศทางมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

ชื่อหัวข้อ น้ำ WATER ปี พ.ศ. 2555 พบว่า บ่งชี้ถึงน้ำในหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ น้ำท่วม น้ำชายฝั่ง น้ำฝน น้ำบ่อ โดยมีคน กลุ่มคน และสิ่งปลูกสร้างรวมอยู่ในภาพด้วย และบานประตูมีคำที่เขียน “WELCOME” ถูกปิดตายด้วยแม่กุญแจ และถูกปิดด้วยพลาสติกใสจากเทปกาว โดยไม่มีน้ำอยู่ในภาพ

ชื่อหัวข้อ เปลี่ยน CHANGE ปี พ.ศ. 2556 พบว่า บ่งชี้ถึงการกระทำของคน และปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่มีต่อเหตุการณ์แผ่นดินไหวท่ามกลางซากปรักหักพัง การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจราจร การแบกโลงศพของชายใส่สูท วิถีชีวิตของผู้หญิงแก่ และผู้หญิงสาวที่แตกต่างกัน หรืออาคารเก่าทรุดโทรมท่ามกลางภัยธรรมชาติ

ชื่อหัวข้อ ถิ่นกำเนิด MY PLACE ปี พ.ศ. 2557 พบว่า บ่งชี้ถึงบรรยากาศสถานที่ที่บ่งบอกถึงถิ่นที่พำนักอาศัย ที่ตั้งอยู่ในสถานที่ต่างๆ แวดล้อมตามสภาพภูมิประเทศที่แตกต่างกัน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ชื่อหัวข้อ ร้อน HOT ปี พ.ศ. 2558 พบว่า บ่งชี้ถึงคนหรือกลุ่มคนที่ทำกิจกรรมต่างๆ และเผชิญหน้ากับความร้อนที่หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ ความร้อนจากไฟ ความร้อนจากแสงแดด ความร้อนจากน้ำก่ายเตี่ยว

ส่วนการสื่อความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) จะสื่อถึงความหมายที่เหมือนและแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับว่าภาพถ่ายต้องการสื่อความหมายอะไร และถูกตีความจากผู้ชมอย่างไร เช่น ชื่อหัวข้อ บ้าน HOME ปี พ.ศ. 2552 พบว่า ภาพถ่ายที่สื่อความหมายเหมือนกัน จำนวน 4 ภาพ ที่สื่อความหมายถึงบริบทของบ้านในสังคมหนึ่งๆ ที่มีรูปแบบของความเป็นบ้านในลักษณะเฉพาะ และภาพถ่ายที่สื่อความหมายต่างกัน ทั้งหมด 2 ภาพ

ชื่อหัวข้อ คน PEOPLE ปี พ.ศ. 2553 พบว่า ภาพถ่ายที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกัน จำนวน 3 ภาพ ที่สื่อความหมายถึงผู้นำ เปรียบเสมือนยอดสามเหลี่ยมพีระมิดเป็นผู้นำทางความคิดและการกระทำมีพลังที่มาก ทำงานหนักหรือทำอะไรที่ใหญ่กว่าตัว มีความอดทนและรอคอย จึงจะประสบความสำเร็จ ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ตาม ที่เปรียบเสมือนฐานสามเหลี่ยมพีระมิด และภาพถ่าย ที่สื่อความหมายต่างกัน ทั้งหมด 3 ภาพ

ชื่อหัวข้อ เคลื่อนไหว MOVE ปี พ.ศ. 2554 พบว่า ภาพถ่าย จำนวน 6 ภาพ มีบางอย่างที่สื่อความหมายเหมือนกัน โดยสื่อความหมายถึงการเคลื่อนไหวที่มีความต่อเนื่องในช่วงของเวลาใดเวลาหนึ่งย่อมมีการเปลี่ยนแปลง มีความไม่เที่ยง เป็นอนิจจัง

และมีบางอย่างที่สื่อความหมายต่างกัน เป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเป้าหมายของปวงชนในทางโลกเพื่อความสำเร็จ ความยิ่งใหญ่ และการเคลื่อนไหวเพื่อเป้าหมายของภิกษุสงฆ์สู่ความสว่างไสวในทางธรรม เพื่อความสงบและนิพพาน

ชื่อหัวข้อ น้ำ WATER ปี พ.ศ. 2555 พบว่า ภาพถ่ายที่สื่อความหมายเหมือนกัน จำนวน 4 ภาพ ที่สื่อความหมายถึงชีวิตความเป็นอยู่ของคนที่ต้องพึ่งพาอาศัยน้ำ เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิต เปรียบเสมือนความหวังที่จะนำพาความอุดมสมบูรณ์มาให้กับสิ่งมีชีวิตบนโลก และภาพถ่ายที่สื่อความหมายต่างกัน ทั้งหมด 2 ภาพ

ชื่อหัวข้อ เปลี่ยน CHANGE ปี พ.ศ. 2556 พบว่า ภาพถ่ายที่สื่อความหมายเหมือนกัน จำนวน 4 ภาพ ที่สื่อความหมายถึงการเปลี่ยนผ่านของสิ่งหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่ง ภายใต้บริบทของประเทศ พิธีกรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ ศาสนา และภาพถ่ายที่สื่อความหมายต่างกัน ทั้งหมด 2 ภาพ

ชื่อหัวข้อ ถิ่นกำเนิด MY PLACE ปี พ.ศ. 2557 พบว่า ภาพถ่ายที่สื่อความหมายเหมือนกัน ในเรื่องราวของความเป็นอดีต จำนวน 3 ภาพ ที่สื่อความหมายถึงร่องรอยของอดีตกับการปิดฉากของกาลเวลา เป็นเรื่องราวที่มองย้อนกลับไปหาความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์เฉพาะบุคคลในความเป็นเผ่าพันธุ์รากเหง้าจากถิ่นกำเนิด และภาพถ่ายที่สื่อความหมายเหมือนกัน ในเรื่องราวของความเป็นปัจจุบัน ทั้งหมด 2 ภาพ ที่สื่อความหมายถึงสภาพกาลเวลาของวิถีความเป็นอยู่ในความเป็นปัจจุบัน นอกจากจะสื่อถึงรายละเอียดบางอย่างจากถิ่นที่เกิด ยังแสดงให้เห็นถึงสภาวะของอารมณที่มีต่อสถานที่พักในขณะนั้นได้เช่นกัน

ชื่อหัวข้อ ร้อน HOT ปี พ.ศ. 2558 พบว่า ภาพถ่ายที่สื่อความหมายเหมือนกัน จำนวน 3 ภาพ ที่สื่อความหมายถึงวิธีการของมนุษย์ที่จะต่อสู้กับความร้อนด้วยการเลือกหาสิ่งที่ตรงกันข้ามกับความร้อน นั่นคือ ความเย็น ได้แก่ น้ำ และโคลนเปียก ดังภาพ และภาพถ่ายที่สื่อความหมายต่างกัน ทั้งหมด 2 ภาพ

ส่วนที่ 2 สรุปผลการศึกษา การรับรู้สารของผู้ชมที่มีต่อภาพถ่ายรางวัล โครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติ เนื่องในงานวันวิสาขบูชา เพื่อให้ผู้อ่านไม่เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเรื่องการรับรู้การสื่อความหมายภาพถ่ายประกวดรางวัลยอดเยี่ยม จำนวน 6 ภาพ ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ผู้วิจัยนิยามความหมายของการรับรู้สารในงานวิจัย หมายถึง การรับรู้การสื่อความหมาย ส่วนผู้ชม หมายถึง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน

ส่วนที่ 2 จากผลการศึกษาการรับรู้สารของผู้ชม 10 คน ที่มีต่อภาพที่ได้รับรางวัลภาพถ่ายยอดเยี่ยม จำนวน 6 ภาพ สรุปผลจากตารางเมื่อพิจารณาตามกรอบแนวคิดได้ดังนี้

1. การรับรู้สารของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อภาพถ่ายประกวดรางวัลยอดเยี่ยม ชื่อหัวข้อ บ้าน HOME ปี พ.ศ. 2552 ชื่อภาพ Black 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คน มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) และการสื่อความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงที่เหมือนกัน โดยบ่งชี้ถึงสภาพที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ เรื่องที่อยู่อาศัยมากที่สุด จำนวน 7 คน เช่น ตึกอพาร์ทเมนต์ (Apartment) อาคารสูง สิ่งก่อสร้าง คอนโดมิเนียม และสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นเหมือนกันรองลงมา ได้แก่ แสงไฟ เวลากลางคืน ประตูหน้าต่าง

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงที่ต่างกันได้ชัดเจน จำนวน 2 คน ได้แก่ แนวคิดที่เห็นรูปทรงและแสงเงาของสิ่งก่อสร้างซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของยุคสมัย และแนวคิดที่เห็นความว่างเปล่าและความมั่นคง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยที่เหมือนกัน แปลความหมายถึง สิ่งที่เห็นได้ชัดเจน เรื่องความเป็นอยู่ในพื้นที่จำกัด มากที่สุด จำนวน 6 คน สิ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นเหมือนกัน รองลงมา ได้แก่ เรื่องพื้นที่ว่าง และเรื่องเทคโนโลยีทำให้สว่าง จำนวนเท่ากัน 3 คน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยที่ต่างกันได้ชัดเจน จำนวน 2 คน ได้แก่ แนวคิดที่มองเห็นการสื่อถึงเรื่องความปลอดภัยและความมั่นคง เมื่ออยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมเมื่ออยู่ในบ้าน และแนวคิดที่มองเห็นเรื่องท้องฟ้าเป็นเวลาค่ำ ถ้าถ่ายภาพท้องฟ้าในเมืองเวลากลางคืน จะดำไม่สนิท บ่งบอกชีวิตของบ้านในเมืองซึ่งไม่มีวันหลับไหล

2. การรับรู้การสื่อความหมายของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อภาพถ่ายประกวดรางวัลยอดเยี่ยม ชื่อหัวข้อ คน PEOPLE ปี พ.ศ. 2553 ชื่อภาพ Aerobic/แอโรบิค พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คน มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) และการสื่อความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงที่เหมือนกัน โดยบ่งชี้ถึงสภาพที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ เรื่องพื้นที่ลายตารางสี่เหลี่ยม มากที่สุด จำนวน 8 คน เช่น กรอบและเส้นบนพื้น เส้นที่วางสมมาตร และนำสายตา เส้นกราฟฟิคที่สะดุดตา

เส้นสายช่วยเรื่ององค์ประกอบภาพ เส้นนำสายตาดำรงจากคนแรกไปยังคนสุดท้ายได้ ลงตัวกรอบสี่เหลี่ยมที่กำหนดให้มนุษย์อยู่ในกรอบระเบียบไว้ พื้นที่สี่เหลี่ยมมากใกล้เคียงไปไกลเป็นมุมมอง perspective และสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นเหมือนกันรองลงมา ได้แก่ เรื่องคนออกกำลังกาย จำนวน 5 คน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงที่ต่างกันได้ชัดเจน จำนวน 1 คน ได้แก่ แนวคิดที่มองเห็นเรื่องการ Crop ภาพที่มีเสรีภาพไม่ต้องมีระเบียบมากนัก

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้การสื่อความหมายนัยที่เหมือนกัน แปลความหมายถึงสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ เรื่องการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพกายใจที่ดี มากที่สุด จำนวน 4 คน และสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นเหมือนกันรองลงมา ได้แก่ เรื่องพื้นตารางสี่เหลี่ยมแสดงถึงขอบเขตของจุดมุ่งหมายที่คนมีร่วมกัน จำนวน 3 คน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยที่ต่างกันได้ชัดเจน จำนวน 3 คน ได้แก่ แนวคิดที่มองเห็นเรื่องคนไทยเปิดรับวิถีแอฟริกาที่มาจากวัฒนธรรมอื่น และแนวคิดที่มองเห็นเรื่องการเป็นอยู่ที่ต้องการคุณภาพและการเลือกจุดยืนอย่างเสรีทั้งในและนอกกรอบ นั่นคือ การใช้ช่องทางของ “คน” และการ crop ภาพไม่ต้องมีระเบียบ เห็นว่าคนต้องการเสรีภาพในการแสดงออก ในขณะที่อีกแนวคิดกลับมองว่า พื้นรูปสี่เหลี่ยมเรียงตัวกัน สอดคล้องกับสังคมเมืองที่เน้นปัจเจกบุคคล ภาพที่เป็นชาวดำเน้นองค์ประกอบคนให้เด่นชัดขึ้น ซึ่งความซ้ำซ้อนที่เกิดขึ้นด้วยท่าทางของคน สร้างความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

3. การรับรู้การสื่อความหมายของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อภาพถ่ายประกวดรางวัล ยอดเยี่ยม ชื่อหัวข้อ เคลื่อนไหว MOVE ปี พ.ศ. 2554 ชื่อภาพ Rain พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คน มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) และการสื่อความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงที่เหมือนกัน โดยบ่งชี้ถึงสภาพที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ เรื่องฝนตกมากที่สุด จำนวน 9 คน เช่น สายฝน ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติฝนตก ฝนกำลังตก สายฝนพรำๆ อยู่กลางฝน และสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นเหมือนกันรองลงมา ได้แก่ เรื่องรถยนต์เปิดไฟหน้ารถ และเรื่องคนกางร่มเดินข้ามถนน จำนวนเท่ากัน 8 คน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงที่ต่างกันได้ชัดเจน จำนวน 3 คน ได้แก่ แนวคิดที่มองเห็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงของเวลา ฤดูกาล และแนวคิด

ที่มองเห็นเรื่อง Light and Shade ในขณะที่อีกแนวคิดมองเห็นเรื่องการวางแบบ อยู่ในจังหวะพอดีกับช่องแสงไฟจากรถยนต์ที่ส่องมาคล้ายดวงตาที่จ้องมอง ส่วนรุ่มก็อยู่ตรงตำแหน่งของปากได้พอดี

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยที่เหมือนกัน แปลความหมายถึง สิ่งที่ได้เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ เรื่องทุกอย่างในภาพสื่อถึงการเคลื่อนไหวมากที่สุด จำนวน 4 คน และสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นเหมือนกันรองลงมา ได้แก่ เรื่องเทคนิคและองค์ประกอบภาพ จำนวน 3 คน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยที่ต่างกันได้ชัดเจน จำนวน 2 คน ได้แก่ แนวคิดที่มองเห็นเรื่องแม้มีดฟ้ามีดินฝนตก ในความมืดมีความสว่างเปรียบความไม่แน่นอนแต่ยังมีเกราะป้องกัน ส่วนอีกแนวคิดกลับมองเห็นว่า ในวินาทีที่เร่ร่อนของแต่ละคนในยุคปัจจุบัน สื่อให้เห็นน้ำใจของคนขับรถที่ใจเย็น หยดรถให้คนข้ามถนนท่ามกลางฝนที่กำลังตก แสดงว่าในสังคมยังมีคนมีน้ำใจและใจเย็น ในขณะที่ทุกอย่างกำลังเคลื่อนไหว

4. การรับรู้การสื่อความหมายของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อภาพถ่ายประจักษ์จริงวัดยอดเยียม ชื่อหัวข้อ น้ำ WATER ปี พ.ศ. 2555 ชื่อภาพ น้ำ คือ ชีวิต/Water is Life พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คน มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) และการสื่อความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงที่เหมือนกัน โดยบ่งชี้ถึงสภาพที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ เรื่องเด็กเล่นน้ำ มากที่สุด จำนวน 9 คน เช่น ความเป็นเด็ก ความสนุกสนานของเด็ก เด็ก เด็กน้อยสองคนเล่นน้ำอย่างมีความสุข เด็กกำลังเล่นน้ำ และสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นเหมือนกันรองลงมา ได้แก่ เรื่องน้ำท่วมถนน จำนวน 7 คน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงที่ต่างกันได้ชัดเจน ได้แก่ แนวคิดที่มองเห็นเรื่องปริมาณน้ำที่เกินความจำเป็น

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยที่เหมือนกัน แปลความหมายถึง สิ่งที่ได้เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ เรื่องสายน้ำ คือ การสร้างชีวิต และเรื่องน้ำท่วมคือปัญหาของผู้ใหญ่ แต่คือความสนุกของเด็กมากที่สุด จำนวนเท่ากัน 4 คน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยที่ต่างกันได้ชัดเจน จำนวน 3 คน ได้แก่ แนวคิดที่มองเห็นเรื่องแสบวก แสบในภาพ ในแสบวก สภาพน้ำท่วม บนถนนเคยเป็นที่สัญจรของยานพาหนะ กลายเป็นสวนน้ำแสนสนุกของเด็กๆ ในแสบวก การทำร้ายธรรมชาติของคนอาจเป็นต้นเหตุที่แท้จริง และแนวคิดที่มองเห็นว่า น้ำมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตบนโลกใบนี้ทุกชีวิต ซึ่งมนุษย์จะต้องจัดการและเรียนรู้ การใช้ประโยชน์จากน้ำให้มากที่สุด ในขณะที่อีกแนวคิดมองเห็นว่า พื้นที่กรุงเทพฯ และ ปริมณฑล เกิดน้ำท่วมหนักในรอบ 70 ปี หากนับจากเหตุการณ์น้ำท่วมกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2485 อุทกภัยครั้งนี้ส่งผลให้เกิดความเสียหายหนัก ทั้งทางเกษตรกรรม เศรษฐกิจ สังคม

5. การรับรู้การสื่อความหมายของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อภาพถ่ายประจวบตรงวัล ยอดเยี่ยม ชื่อหัวข้อ เปลี่ยน CHANGE ปี พ.ศ. 2556 ชื่อภาพ 2 Groups and 1/สอง กลุ่มกับอีกหนึ่ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คน มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) และการสื่อความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงที่เหมือนกัน โดยบ่งชี้ถึงสภาพที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ เรื่องซากปรักหักพัง และเรื่องชายชรา รวมทั้งเรื่อง กลุ่มผู้คนด้านหลัง มากที่สุดทั้ง 3 เรื่อง จำนวนเท่ากัน 8 คน เช่น เรื่องซากปรักหักพัง นอกจากถ้อยคำดังกล่าวแล้ว จะมีถ้อยคำอื่น ได้แก่ การรื้อถอน สิ่งก่อสร้าง ซากคอนกรีต กองใหญ่ กองหิน กองขยะ แผ่นปูนที่ถูกทุบทิ้งอยู่หลายกอง และเรื่องชายชรา นอกจากถ้อยคำดังกล่าวแล้ว จะมีถ้อยคำอื่น ได้แก่ คนสูงวัยที่เดินผ่านตรงกลางภาพ คนจีน ชายชราชุดเข้มกลางภาพ คน คนแก่ ส่วนเรื่องกลุ่มผู้คนด้านหลัง นอกจากถ้อยคำดังกล่าวแล้ว ยังมีถ้อยคำอื่น ได้แก่ คน 2 กลุ่ม ที่แบ่งแยกกันด้วยภูมิทัศน์ คนตั้งกลุ่มฝั่งไฟ กลุ่มคนสองกลุ่มที่อยู่ด้านข้าง กลุ่มคน กลุ่มก้อน คนหนุ่มรุ่นใหม่ กลุ่มคนหนุ่ม และสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นเหมือนกัน รองลงมา ได้แก่ เรื่องต้นไม้ และเรื่องบรรยากาศของฝุ่นที่ฟุ้งกระจาย จำนวนเท่ากัน 2 คน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงที่ต่างกันได้ชัดเจน จำนวน 3 คน ได้แก่ แนวคิดที่มองเห็นเรื่องมีวิกฤตการณ์เกิดขึ้นหนึ่งคนกับหนึ่งกลุ่ม ที่ได้รับการกระทำที่รุนแรง ส่วนอีกหนึ่งกลุ่มไม่ถูกกระทำ และแนวคิดที่มองเห็น เรื่องการพูดคุยกันของกลุ่มคนในภาพ ในขณะที่อีกแนวคิดกลับมองเห็น เรื่องการวางตัวแบบอยู่ในจังหวะพอดี ภาพดูมีน้ำหนักมิติ และเรื่องราวชวนให้อยากรู้และติดตาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยที่เหมือนกัน แปลความหมายถึง สิ่งที่ได้เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ เรื่องการเปลี่ยนผ่านจากรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่ มากที่สุด จำนวน 6 คน และสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นเหมือนกันรองลงมา ได้แก่ เรื่องสิ่งที่อยู่ในภาพ สื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง จำนวน 2 คน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยที่ต่างกันได้ชัดเจน จำนวน 3 คน ได้แก่ แนวคิดที่มองเห็นว่ามีวิกฤตเกิดขึ้น แต่ไม่ได้อยู่แบบโดดเดี่ยว มีกลุ่มคน หน่วยงาน องค์กรที่พร้อมจะเข้ามาดูแล ส่วนอีกแนวคิด มองเห็นเรื่องสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ต่างก็เสื่อมถอยตามกาลเวลา และมีจุดจบที่เหมือนกัน ในขณะที่อีกแนวคิด กลับมองเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมิได้ส่งผลกระทบต่อโลกในมิติใดมิติหนึ่ง เพียงอย่างเดียว หากแต่ยังส่งผลกระทบ ต่อโลกในระบบต่างๆ มากมาย ทั้งเรื่องของ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การเมืองและเศรษฐกิจ รวมถึงสำนักคิดของคนในยุคสมัย ของความเป็นสมัยใหม่

6. การรับรู้การสื่อความหมายของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อภาพถ่ายประกวดรางวัล ยอดเยี่ยม ชื่อหัวข้อ ถิ่นกำเนิด MY PLACE ปี พ.ศ. 2557 ชื่อภาพ When Finished the Daylight พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนมีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) และการสื่อความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงที่เหมือนกัน โดยบ่งชี้ถึงสภาพที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ เรื่องบ้านใหม่ตั้งรายรอบด้วยกลุ่มบ้านเก่า มากที่สุด จำนวนเท่ากัน 8 คน เช่น บ้านหลังใหม่ทรงทันสมัยท่ามกลางชุมชนเสื่อมโทรม ที่อยู่อาศัยบนป่าเขา เมืองที่อากาศเย็น บ้านเรือนแบบมิดชิด ภูมิประเทศที่มี ทัศนียภาพเฉพาะ บ้านเรือนที่รูปทรงสอดคล้องกับธรรมชาติ ภูเขา หมู่บ้าน บ้าน ชนบท เมืองร้าง ความทรุดโทรม บ้านที่เป็นอาคารสูงอยู่ท่ามกลางหมู่บ้านเก่าแก่ และสิ่งที่ กลุ่มตัวอย่างเห็นเหมือนกันรองลงมา ได้แก่ เรื่องคนยืนที่หน้าต่าง จำนวน 3 คน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยตรงที่ต่างกันได้ชัดเจน จำนวน 3 คน ได้แก่ แนวคิดที่มองเห็นการคงอยู่ ส่วนอีกแนวคิดมองเห็น Mood & Tone ที่สวยงามลงตัว องค์ประกอบและมิติภาพชวนดู และน่าค้นหาอย่างยิ่ง ในขณะที่ อีกแนวคิดกลับมองเห็นแสงสว่างในความมืดมน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยที่เหมือนกัน แปลความหมายถึงสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ เรื่องบ้านใหม่ที่สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลง

ของคนรุ่นใหม่มากที่สุด จำนวน 5 คน และสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็น เหมือนกันรองลงมา มีทั้งหมด 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องความผูกพันของสถานที่ในถิ่นกำเนิดเดิม เรื่องการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานนั้น เรื่องความแตกต่างในวิถีชีวิต และเรื่องแสงสว่างสุดท้ายของวัน จำนวนเท่ากัน 2 คน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้การสื่อความหมายโดยนัยที่ต่างกันได้ชัดเจน จำนวน 3 คน ได้แก่ แนวคิดที่มองเห็นว่าผู้หญิงสื่อถึงที่อยู่อาศัยส่วนบุคคลนั้นๆ อย่างชัดเจน และอีกแนวคิดมองเห็นว่า คนต่างถิ่นที่มีเงินมาลงทุนกับชุมชนเดิม มีภาคอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวเข้ามาจนอาจส่งผลต่อเรื่องคุณภาพชีวิต รายได้ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ในขณะที่อีกแนวคิดกลับมองเห็น ความอบอุ่นสีแดงของเสื้อจากคนกลางหน้าต่าง แม้จะดูน้อยนิดแต่กลายเป็นจุดเด่นที่แสดงถึงควมมีชีวิตชีวาของบ้านหลังนี้ได้พอดี

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษามาจนถึงบทสรุป พบว่าประโยชน์ที่ได้จากการศึกษารูปแบบของภาพ ที่ได้รับรางวัลภาพถ่ายยอดเยี่ยมและชนะเลิศ ในประเด็นเรื่องการสื่อความหมายด้วยภาพ และการรับรู้สารของผู้ชมที่มีต่อภาพนั้น สามารถอธิบายได้จากสิ่งที่ผู้วิจัยค้นพบ จากประเด็นหลักที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ศึกษาผ่านกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ที่อาศัยการรองรับของทฤษฎีแนวคิด รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดประเด็นหลักในการสร้างรูปแบบภาพถ่ายประกวดที่นำไปใช้ให้เป็นรูปธรรมได้จริง และก่อให้เกิดประโยชน์ในทางการศึกษาดังนี้

1. การสื่อความหมายและการรับรู้ในกระบวนการสื่อสาร

ภาพ กระบวนการสื่อสารภาพถ่ายประกวดวันริศ

จากแผนภาพองค์ประกอบกระบวนการสื่อสารภาพถ่ายประกวดวันริศ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษา เรื่องการสื่อความหมายของภาพถ่ายที่ได้รางวัล ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เนื้อหาสาระ หรือความหมายที่มีอยู่ มีรูปร่างลักษณะที่เหมาะสมกับการ

ไปถึงผู้ชมได้ในรูปแบบของภาพถ่ายที่ชนะการประกวด และสนใจที่จะศึกษาการรับรู้ความหมายภาพถ่ายของกลุ่มเป้าหมาย จะเห็นว่า ในกระบวนการสื่อสารที่อาศัยภาพเป็นสื่อกลางนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยต้องเข้าใจ และให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทุกส่วน เพื่อการวิเคราะห์ความหมายและการรับรู้อย่างเข้าใจ และมีประสิทธิภาพ ในขณะที่การศึกษานี้ ไม่ได้หาคำตอบในส่วนของผู้ถ่ายว่าคิดต่อภาพถ่ายอย่างไร

2. การสื่อความหมายด้วยภาพและการรับรู้

ภาพ Rain

การรับรู้สารของกลุ่มตัวอย่างต่อภาพ Rain ที่มีความหมายโดยตรง โดยประสาทสัมผัสสามารถรับรู้เรื่องความลึก และการเคลื่อนไหวได้ชัดเจน และโดดเด่นที่สุด เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิด (อ้างใน Paul Martin Lester, 2013, น. 44-45) กล่าวคือ กลุ่มแรก ได้แก่ กลุ่มที่สนับสนุนแนวคิดด้านทฤษฎีประสาทสัมผัส (Sensory) ที่มีผลต่อลักษณะทางกายภาพ ตามแนวคิดของเกสโตลท์และกลุ่มทฤษฎีนิยม และสร้างความรู้ใหม่จากตัวผู้เรียนรู้เอง กลุ่มนี้มีความเชื่อว่า ภาพที่มีความหมายโดยตรงหรือภาพที่สร้างประเด็นคำถามให้แก่ผู้ชมภาพ ถูกผลิตสร้างจากวัตถุที่มีแสงหรือมีความชัดเจนสามารถดึงดูดหรือผลักดันผู้ชมได้ นอกจากนี้ ยังมีความน่าสนใจถึงสิ่งที่สมองหรือประสาทสัมผัสสามารถรับรู้ ซึ่งจากตัวอย่าง ได้แก่ ความลึก และการเคลื่อนไหว และเมื่อมองถึงเทคนิคภาพ (Technic) สอดคล้องกับคำอธิบายในเรื่องโทนสี (Color tone) ที่มีผลต่อ “ความรู้สึก” ซึ่งภาพถ่ายประกวดส่วนใหญ่

เป็นโน้ตสีขาวดำ เพราะสามารถสื่อความหมายและถ่ายทอดทางด้านอารมณ์ความรู้สึกตามลักษณะทางกายภาพได้ดีที่สุด และภาพ Rain ยังสื่อความหมายของสีดำ (Black) ที่มีอยู่ในภาพมากกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ โดยสื่อถึงความน่ากลัว อันตราย ความหนักแน่น สอดคล้อง (สมชาย พรหมสุวรรณ, 2548, น. 56-64) ได้กล่าวถึงตัวอย่างความหมายของสีต่างๆ ที่มีผลทางจิตวิทยาต่อมนุษย์

ในขณะที่การรับรู้สารของกลุ่มตัวอย่างต่อภาพ Rain เมื่อมองเห็นคนที่เดินกางร่มในภาพ ถึงแม้ไม่เห็นรายละเอียดของรูปทรง แต่จากประสบการณ์เดิมของผู้ชมที่มองเห็นรูปร่างที่เกิดจากแสง ก็รู้ว่าเป็นคนกำลังเดินกางร่ม และรู้ว่าการกางร่มสื่อความหมายว่าฝนกำลังตกและจะมีการแปลความหมายจากสิ่งที่สัมผัสด้วยความเข้าใจจากการมองเห็นเรื่องราวที่อยู่ในภาพนี้

การรับรู้สารของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของผู้ชม บทสรุปมีความสอดคล้องกับความหมายของแนวคิดการรับรู้ และคำอธิบายแนวคิดการสื่อความหมายด้วยภาพในด้านการแปลและการรับรู้ความหมาย (Perception) หรือที่เรียกว่า กลุ่มสัญญาณวิทยา โดยมุ่งให้ความสนใจ เรื่องของความหมายที่มนุษย์เห็นจากภาพ และมีการแปลความหมายออกมาตามความหมายจากสิ่งที่มนุษย์เห็นและมนุษย์เข้าใจ เช่นเดียวกับการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

โดยกลุ่มตัวอย่างใช้ประสาทสัมผัสทางตาเป็นเครื่องรับในการรับรู้จากการมองภาพถ่ายประจักษ์จริง สอดคล้องกับ (วชิระ ชินหนองจอก, 2543) และ (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช, 2529, น. 101) “จากการวิจัยมีการค้นพบว่าการรับรู้ของคนเกิดจากการเห็น 75% จากการได้ยิน 13% การสัมผัส 6% กลิ่น 3% และรส 3%” ซึ่งการมองเห็นนั้น เป็นเครื่องรับ (sensory) สำคัญในการรับรู้ของมนุษย์ และกินพื้นที่กว้างขวางที่สุดในขอบเขตของการรู้สึกสัมผัส (sensation) ซึ่งสามารถอธิบายกระบวนการรับรู้ในแง่พฤติกรรมการรับรู้ และการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ว่าผู้ชมจะเกิดการรับรู้ได้ต้องประกอบด้วยสิ่งเร้าที่จะรับรู้ นั่นคือ รูปจากประสาทสัมผัส และความรู้สึกสัมผัสทางตาที่มองเห็นรูปถ่ายจากความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์เดิม หรือความรู้เดิมที่มีต่อสิ่งเร้าที่ปรากฏในภาพที่ผู้ชมได้สัมผัส

ภาพ When Finished the Daylight

เมื่อมองถึงเทคนิคภาพ (Technic) สอดคล้องกับคำอธิบายในเรื่องเส้น รูปทรง (Line/Form) ที่มีผลต่อ “ความรู้สึก” เส้นเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยให้ภาพสื่อความหมายได้ ตามลักษณะของเส้นแนวตั้งในภาพ แสดงถึงความมั่นคง แข็งแรง สอดคล้อง (ชะลูด นิยมเสมอ, 2542, น. 35) ได้กล่าวถึงความรู้สึกทางจิตวิทยาที่เกิดจากลักษณะของเส้นตรงที่ให้ความรู้สึกแข็งแรง แน่นอน ตรง เข้ม ไม่ประนีประนอม หยาบ และเอาชนะ

นอกจากนั้น เส้นยังนำสายตาให้ผู้ดูภาพมองไปที่รูปทรง ที่เป็นมุมกว้าง ยาว ลึก ของอาคารสถานที่ วัตถุสิ่งของ และสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ การใช้รูปทรงในการจัดองค์ประกอบนั้น เป็นการนำรูปทรงของสิ่งต่างๆ ในภาพมาเป็นจุดเด่น หรือจุดน่าสนใจของภาพ ประกอบกับทิศทางของแสงที่ช่วยให้อุปกรณ์นั้นๆ มีมิติมากขึ้น และผลการศึกษาเรื่องการสื่อความหมายโดยตรง ภาพ When Finished the Daylight เป็นตัวอย่างภาพถ่ายประภควด ที่สามารถมองเห็นวัตถุในภาพที่มีแสงเป็นองค์ประกอบได้ชัดเจน และโดดเด่นที่สุดในลักษณะทางกายภาพ โดยในภาพจะมองเห็นแสงที่ทำให้เห็นรายละเอียดสิ่งที่อยู่ในภาพสว่างขึ้นเป็นรูปทรงมีมิติ อธิบายในเรื่องความลึกของภาพถ่ายประภควดได้อย่างดี

ในขณะที่การรับรู้สารของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อภาพ When Finished the Daylight โดยผู้ชมมองเห็นบรรยากาศในภาพแล้ว มีการแปลความหมายตามความหมายจากสิ่งที่เห็น และเข้าใจสิ่งที่ปรากฏในภาพนั้น แสดงให้เห็นแสงสุดท้ายของวันในช่วงเวลาเย็น ก่อนที่ทุกอย่างจะมีดลง

ส่วนการรับรู้สารของกลุ่มตัวอย่างที่มีความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) สนับสนุนแนวคิดด้านการแปลและการรับรู้ความหมาย (Perception) ซึ่งให้ความสนใจเรื่องของความหมายที่มนุษย์เห็นจากภาพ และมีการแปลความหมายออกมาตามความหมายจากสิ่งที่มนุษย์เห็น และมนุษย์เข้าใจ

ภาพ น้ำ คือ ชีวิต/Water is Life

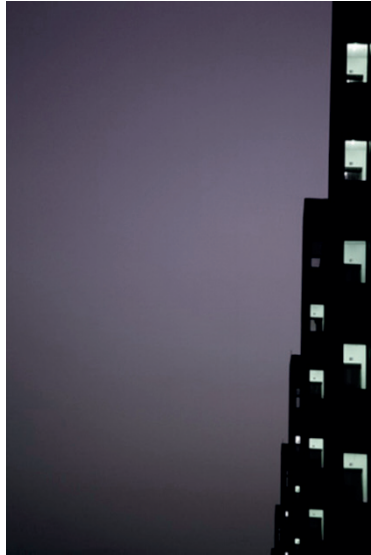
มองถึงเทคนิคภาพ (Technic) สอดคล้องกับคำอธิบายในเรื่องโทนสี (Color tone) ที่มีผลต่อ “ความรู้สึก” ซึ่งภาพถ่ายประกวดส่วนใหญ่เป็นโทนสีขาวดำ เพราะสามารถสื่อความหมายและถ่ายทอดทางด้านอารมณ์ความรู้สึกตามลักษณะทางกายภาพได้ดีที่สุด และภาพน้ำ คือ ชีวิต/Water is Life ยังสื่อความหมายของสีขาว (White) ที่ประกอบอยู่ในภาพ ถึงความบริสุทธิ์ ความไร้เดียงสาของเด็กเล่นน้ำ สอดคล้องกับสมชาย พรหมสุวรรณ (2548) ได้กล่าวถึงตัวอย่างความหมายของสีต่างๆ ที่มีผลทางจิตวิทยาต่อมนุษย์

การสื่อความหมายที่ผู้วิจัยเห็นได้จากภาพ น้ำ คือ ชีวิต/Water is Life และได้แปลความหมายว่า น้ำ คือ ชีวิตความเป็นอยู่ของคน คนต้องพึ่งพาและอาศัยน้ำเพื่อหล่อเลี้ยงชีวิต แสดงว่าภาพถ่ายประกวดตัวอย่าง เป็นตัวแทนที่สนับสนุนแนวคิดด้านการแปลความหมายนั่นเอง

การรับรู้สารของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการรับรู้การสื่อความหมายนัยที่เหมือนกัน โดยแปลความหมายสภาพที่เห็นได้ชัดเจนจากภาพ ได้แก่ เรื่องสายน้ำ คือ การสร้างชีวิต และเรื่องน้ำท่วม คือ ปัญหาของผู้ใหญ่ แต่คือความสนุกของเด็ก มากที่สุดจำนวนเท่ากัน 4 คน ซึ่งเรื่องของการแปลความหมายที่เห็นและเข้าใจ อาจเหมือนหรือแตกต่างกันก็ได้ ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลเป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิด (อ้างใน Paul Martin Lester 2013, น. 44-45) กล่าวคือ สำหรับในกลุ่มทฤษฎีด้านการแปลและการรับรู้ความหมาย (Perception) หรือที่เรียกว่ากลุ่มสัญวิทยา ตามแนวคิดของโซซูร์และเพียชั่นเอง กลุ่มแนวคิดทฤษฎีนี้ มุ่งให้ความสนใจประเด็นหลัก เรื่องของความหมายที่มนุษย์เห็นจากภาพ และมีการแปลความหมายออกมาตามความหมายจากสิ่งที่มนุษย์เห็นและมนุษย์เข้าใจ

3. การสื่อความหมายที่วิเคราะห์แบบ Metaphor และ Metonymy

การสื่อความหมายที่วิเคราะห์แบบ Metaphor ที่ปรากฏในผลการศึกษาเป็นวิธีการหลักที่ใช้ในการถ่ายทอดความหมายจากสัญลักษณ์ตัวหนึ่งโดยอาศัยสัญลักษณ์ตัวหนึ่ง โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์สองตัวที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน และถูกนำมาใช้ถ่ายทอดความหมายด้วยวิธีการ “เปรียบเทียบอุปมาอุปมัย” (Analogy) โดยที่สัญลักษณ์ตัวแรกนั้น เป็นที่รู้จักความหมายกันดีอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเมื่อถูกนำมาเข้าคู่กับสัญลักษณ์ที่สอง ซึ่งยังไม่ค่อยรู้จักความหมายกันดี จึงต้องอาศัยความหมายของสัญลักษณ์ตัวแรก เพื่อให้สัญลักษณ์ตัวหลังถูกรับรู้ความหมายไปด้วย การเปรียบเทียบแบบ Metaphor นั้น เป็นที่รู้จักในวัฒนธรรมการใช้ภาษาของเรา โดยเราอาจจะสังเกตเห็นคำบอกใบ้ (Cue) ดังนี้ คือ คำว่า “เหมือน ประหนึ่ง ราวกับว่า” (Like/As) (กาญจนา แก้วเทพ, 2542, น. 104)

ภาพ Black 3

การสื่อความหมายของภาพ Black 3 ที่สื่อถึงวิถีชีวิตยามค่ำคืนของคนบนตึกที่เป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่ ได้เริ่มต้นขึ้นเหมือนกับไฟในห้องที่ถูกเปิดขึ้น เป็นวิธีการที่ใช้ในการถ่ายทอดความหมายจากสัญลักษณ์ “ไฟในห้อง” โดยอาศัยสัญลักษณ์ตัวแรกคือ “วิถีชีวิตยามค่ำคืน” สอดคล้องกับการรับรู้สารของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การรับรู้การสื่อความหมายภาพถ่ายของ สันหกข เทพโยธิน มองว่าท้องฟ้าให้ความหมายที่กว้างไปถึงโลกที่เราอาศัยอยู่ อันเปรียบเสมือนบ้านหลังหนึ่ง โดยที่ “บ้านหลังหนึ่ง” คือสัญลักษณ์ที่ถูกรับรู้ความหมาย โดยอาศัยสัญลักษณ์ตัวแรก นั่นคือ “ท้องฟ้า” นั่นเอง ผลการศึกษาจากวัตถุประสงค์เรื่องการสื่อความหมาย และการรับรู้ สอดคล้องกับ วิรตี ทะพิงค์แก (2556) กล่าวว่า การสื่อความหมายแบบอุปมาอุปมัย (metaphor) หมายถึง การใช้สิ่งหนึ่งแทนความหมายอีกสิ่งหนึ่ง โดยที่สิ่งที่เป็นตัวแทนทั้งสองนั้นไม่มีความเกี่ยวข้องกัน แต่ถูกนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ เช่น เสียงจิ้งๆ เหมือนเวทย์มนต์ สื่อความหมายว่า ผลិតภัณฑ์ความงามสามารถแก้ไขปัญหาได้ราวปาฏิหารย์ หรือความงามเป็นสิ่งที่จัดการได้ด้วยการใช้ผลิตภัณฑ์

ส่วนการสื่อความหมายที่วิเคราะห์แบบ Metonymy เป็นวิธีการถ่ายทอดความหมายโดยหยิบเอาส่วนเสี้ยวเล็กๆ ส่วนหนึ่งของสัญลักษณ์ (Part) มาแทนความหมายของส่วนรวมทั้งหมด (Whole) การถ่ายทอดความหมายจากสัญลักษณ์ที่เป็นส่วนย่อยให้แทนสัญลักษณ์รวมทั้งหมดนั้น เกิดจากกระบวนการที่เรียกว่า การเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Association) กล่าวคือ ในหัวสมองของผู้รับสาร จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยกับส่วนรวมเอาไว้แล้ว การถ่ายทอดด้วยวิธีนี้ เป็นสิ่งที่ผู้ส่งสารกระทำอยู่ตลอดเวลา ด้วยการเลือกส่วนย่อย ที่สามารถเป็นตัวแทนที่ดีที่สุดของส่วนรวมทั้งหมด มาใช้เป็นสัญลักษณ์ที่ถ่ายทอดความหมาย เช่น คริสต์ศาสนา เลือก Metonymy เป็นไม้กางเขน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของพระเยซูในตอนสิ้นพระชนม์ เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพ, 2547)

ภาพ Nguon Song

สอดคล้องกับผลการศึกษาจากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย พบว่า การวิเคราะห์การสื่อความหมายแบบ Metonymy ปรากฏในภาพ Nguon Song สื่อความหมายโดยตรงถึงคนจูงจักรยานที่บรรทุกของเต็มคันรถจนล้น เห็นแต่ขาคนจูงจักรยาน ซึ่งจะพบเห็นวิถีชีวิตเรื่องการเดินทางสัญจรของผู้คนในลักษณะของการขนส่งของในปริมาณที่มากจนเกินพอดีกับขนาดของพาหนะได้ทั่วประเทศเวียดนามเท่านั้น

ภาพ It happens only in India/สิ่งนี้เกิดขึ้นได้เฉพาะที่อินเดีย

ส่วนภาพ It happens only in India/สิ่งนี้เกิดขึ้นได้เฉพาะที่อินเดีย สื่อความหมายโดยตรงถึงคู่แต่งงานชายหนุ่มกับหญิงสาวในชุดประจำชาติที่ดูแล้วเป็นชุดประจำชาติอินเดีย ในขณะที่หญิงสาวกำลังซ่อมรถเบนซ์สีขาวที่จอดเสียอยู่ โดยที่รถเบนซ์ถูกประดับด้วยดอกกุหลาบสีแดง เมื่อดูลักษณะภาพโดยรวมจะมีการดึงเอาเศษเสี้ยวส่วนหนึ่งมาแทนความหมายของส่วนรวมทั้งหมด คล้ายคลึงการเชื่อมโยงให้รับรู้ตรงกันได้ว่า เมื่อเห็นการแต่งกายที่มีเอกลักษณ์ในลักษณะนี้ จะทำให้นึกถึงประเทศอินเดียเท่านั้น สอดคล้องกับ วิสุทธิ์ อยู่ทรัพย์ (2547) กล่าวว่า การสื่อความหมายไม่ได้ใช้ การแปลความแต่อยู่บนพื้นฐานของความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิด การประพันธ์ที่ยกเอาส่วนใดส่วนหนึ่ง มากล่าวแทนทั้งหมด ก็เป็นรูปแบบหนึ่งของ Metonymy

4. วัฒนธรรมทางสายตาที่มีต่อภาพนิ่ง

ภาพ Move

จากการวิเคราะห์การสื่อความหมายโดยตรง และความหมายโดยนัยของภาพ Move ผู้วิจัยค้นพบคำตอบประเภทของเครื่องหมาย Sign 3 แบบ ที่ปรากฏอยู่ในภาพ Move ได้แก่ ภาพเหมือน (Icon) หมายถึง เครื่องหมายที่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมาย (Signifier) กับตัวหมายถึง (Signified) เป็นไปในลักษณะของความคล้ายคลึงกับสิ่งที่มันบ่งถึง (Resemblance) เช่น ภาพถ่ายหมู่พระสงฆ์ ดูเหมือนกับสิ่งที่มันอ้างอิงถึง มีความสัมพันธ์กับรูปสัญลักษณ์ที่ก่อให้เกิดความหมาย

ในส่วนดัชนี (Index) หมายถึง เครื่องหมายที่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมาย (Signifier) กับตัวหมายถึง (Signified) เป็นไปในลักษณะของความเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน (Cause and Effect) ที่บ่งชี้ถึงบางสิ่งบางอย่างอื่นๆ เป็นสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ ซึ่งสื่อความไปถึงสิ่งที่มองไม่เห็น เช่น การที่เราเห็นพระสงฆ์ทำให้นึกถึงว่า พระสงฆ์ คือตัวแทนของศาสนาพุทธ เป็นต้น

ในขณะที่สัญลักษณ์ (Symbol) หมายถึง เครื่องหมายที่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมาย (Signifier) กับตัวหมายถึง (Signified) เป็นไปในลักษณะของการถูกกำหนดขึ้นเอง แสดงถึงบางสิ่งบางอย่างแต่ไม่ได้คล้ายคลึงกับสิ่งที่มันบ่งชี้ ซึ่งต้องได้รับการยอมรับจนกลายเป็นแบบแผน (Convention) และต้องมีการเรียนรู้เครื่องหมายเพื่อทำความเข้าใจ เช่น การที่เราเห็นพระสงฆ์ในภาพเป็นการเรียนรู้เครื่องหมายและยอมรับที่ทุกคนต้องให้ความเคารพนับถือ และกราบไหว้ทุกครั้งเมื่อพบเห็นพระสงฆ์ สอดคล้องกับ อาภาพรณ สายยศ (2549) กล่าวว่า สัญลักษณ์ (Sign) ทั้ง 3 นี้ ไม่ได้แยกจากกันโดยเด็ดขาด สัญลักษณ์หนึ่งอาจประกอบด้วยรูปแบบต่างๆ กัน ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งภาพเหมือน (Icon) ดรรชนี (Index) และสัญลักษณ์ (Symbol) รวมกันอยู่ก็ได้

เช่น ภาพพระสงฆ์เป็นได้ทั้งภาพเหมือน (เป็นภาพเหมือนของพระจริง) ในขณะเดียวกัน ก็เป็นดรรชนี (เป็นตัวชี้ให้เห็นถึง ความเป็นตัวแทนของศาสนาพุทธ) และเป็นสัญลักษณ์ ด้วย ในแง่ที่ทุกคนต้องให้ความเคารพนับถือ

งานวิจัยชิ้นนี้ เปรียบเสมือนกระจกเงาบานใหญ่ที่สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลาย จากการสื่อความหมายของภาพถ่าย และในการรับรู้ความหมาย ภาพถ่ายของคนที่ดีความ หรือถอดรหัสความหมายจากสิ่งที่เห็น ในความหลากหลายของเรื่องที่เกิดขึ้นในภาพถ่าย สอดคล้อง ฤกษ์ ทองเลิศ (2554) กล่าวว่าภาพล้วนมีความหลากหลาย (polysemy) กล่าวคือ ภาพสามารถมีความหมายอย่างไรก็ได้ ตามที่ผู้รับสารปรารถนาที่จะให้เป็น และเมื่อคนหนึ่งคนมองภาพถ่ายหนึ่งภาพ จะเกิดการรับรู้และมีการถอดความหมายสิ่งที่เห็นจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในภาพ ซึ่งคนจะเลือกจดจำภาพที่ปรากฏต่อสายตาในลักษณะของคำ เพื่อใช้ในการสื่อสารอธิบาย ซึ่งอาจจะเป็นคำที่เหมือนหรือแตกต่างกับคนอื่นก็ได้ ดังจะเห็นได้จากข้อหวัข้อประกวดภาพถ่ายวันวิสาขบูชาในแต่ละปี ที่ถูกกำหนดในลักษณะของคำที่จะสื่อความหมายโดยตรง และโดยนัยเหมือน หรือแตกต่างกันนั่นเอง สอดคล้อง วิสุทธิ อยู่ทรัพย์ (2547) ที่กล่าวถึงทฤษฎีไวยากรณ์การสื่อสารทางสายตาว่า ภาพในใจของเราถูกจดจำโดยการคิดในลักษณะของ “คำ”

จากการถอดขั้นตอนวิธีการหรืออัลกอริทึม (algorithm) ของภาพถ่ายรางวัล ในโครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติ เนื่องในงานวันวิสาขบูชา ซึ่งที่ผู้วิจัยค้นพบในการศึกษา เรื่องการสื่อความหมายและการรับรู้สารในครั้งนี้ คือ ภาพถ่ายประกวดที่ได้รางวัลมีลักษณะภาพ ซึ่งสามารถอธิบายผ่าน 4 ตัวแปรหลัก ได้แก่ การอ่านภาพ การสื่อความหมายด้วยภาพ วัฒนธรรมทางสายตา การรับรู้ เป็นแนวคิดทางการสื่อสารที่เป็นรูปแบบขององค์ประกอบสำคัญในภาพถ่ายประกวด ปรากฏเด่นชัดอยู่ในการศึกษา โดยสรุปเป็น Model ภาพถ่ายรางวัล 11 ข้อ เพื่อให้ช่างภาพและผู้สนใจได้ศึกษาวิเคราะห์เป็นตัวอย่าง ดังนี้

1. คนในภาพ (Human being in the photo)

สิ่งที่มีในภาพถ่ายประกวด นอกจากจะมีวัตถุที่ไม่ใช่สิ่งมีชีวิตแล้ว ยังต้องมีคนที่ปรากฏอยู่ในภาพถ่าย เพราะคนเป็นตัวแปรสำคัญต่อการสื่อความหมายในภาพถ่ายนั้นๆ โดยดูจากภาษาท่าทาง และสัญญาณที่ส่งผ่านทางสีหน้า และอากัปกริยาของคน แต่สิ่งที่พึงระวังในการให้คนเข้าไปอยู่ในภาพ นั่นคือ ต้องได้รับการอนุญาตจากบุคคลนั้นเสียก่อน ไม่เช่นนั้นอาจเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้

2. อารมณ์ในภาพ (Various emotions)

องค์ประกอบภาพของภาพถ่าย เช่น ภาษาภาพ องค์ประกอบภาพ เทคนิคภาพ มีผลต่อ “ความรู้สึก” โดยเกี่ยวข้องกับหลักจิตวิทยา เรื่องความหมายแฝง

3. การวางเส้นและรูปทรงในภาพ (Line and form)

เส้นและรูปทรง นอกจากจะมีผลต่อ “ความรู้สึก” แล้วยังเป็นจุดเด่น หรือ จุดน่าสนใจขององค์ประกอบสำคัญ ที่ก่อให้เกิดภาพวัตถุต่างๆ ที่มีความหมายในระดับ สัญลักษณ์ ซึ่งการตีความหมายสัญลักษณ์ของภาพนั้นเป็นกระบวนการที่อิงกับประสบการณ์ หรือการเรียนรู้ระบบสัญลักษณ์ที่มีมาก่อน

4. ทิศทางแสงเฉียง (Direction of horizontal lighting)

ภาพถ่ายรางวัลส่วนใหญ่ มีทิศทางแสงเฉียงปรากฏอยู่ในภาพ เป็นแสงจากธรรมชาติ มากกว่าแสงประดิษฐ์ โดยการใช้แสงเฉียงในภาพจะทำให้เกิดเงาสะทอนทอดยาว เด่นชัด เกิดรูปทรงที่ชัดเจน

5. เหตุการณ์จริง (True event)

ภาพถ่ายรางวัลส่วนใหญ่ เป็นภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ไม่ได้มีการจัดฉากขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของภาพถ่ายรางวัล โครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติ เนื่องในงานวันนริศ

6. วิถีชีวิตในภาพ (Lifestyle)

ภาพถ่ายรางวัลแสดงถึง บ้าน วัด ตลาด โรงเรียน คน สัตว์ สิ่งของ ที่พบเห็น เป็นกิจวัตรประจำวันที่เกิดขึ้นเป็นประจำ

7. มุมแบบมีส่วนร่วม เป็นการนำเสนอภาพในรูปแบบแทนการได้เห็น (Objective point of view)

เป็นการนำเสนอภาพให้ผู้ชมภาพไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับเหตุการณ์ เป็นแค่เพียงผู้ชมภาพจากข้างนอกเท่านั้น

8. ควรใช้มุมกว้างกว่าระยะเลนส์ 24 มิลลิเมตรขึ้นไป (Wide Lens 24 MM. up)

เป็นระยะเลนส์มุมกว้างที่ควรใช้ในการถ่ายภาพประกวดที่กว้างกว่า 24 มิลลิเมตร ขึ้นไป เพราะช่วยทำให้เรื่องราวที่เกิดขึ้นในภาพมีรายละเอียดมากขึ้น และช่วยสื่อความหมายในเรื่อง การแสดง (Drama) ได้ดี

9. สถานที่และฉากหลังมีผลต่อการเล่าเรื่อง (Location and Background concerning narration)

สถานที่และฉากหลังที่ปรากฏในภาพถ่ายรางวัล เป็นส่วนประกอบที่ทำให้เกิดเรื่องราวในภาพ ทำให้ผู้ชมแปลความหมายได้ถูกต้องและชัดเจนมากขึ้น เพราะสถานที่หรือฉากหลังในภาพนั้นจะขยายความหมายเพื่ออธิบายเรื่องราวที่เกิดขึ้นในภาพถ่ายได้สมบูรณ์

10. สื่อความหมายแบบอุปมาอุปไมย (Metaphor) ส่วนย่อยแทนส่วนรวม (Metonymy)

ภาพถ่ายรางวัลจะมีความหมายแบบอุปมาอุปไมยหรือส่วนย่อยแทนส่วนรวม ปรากฏอยู่ในภาพ โดยผู้ชมภาพจะแปลความหมายของภาพถ่ายจากความรู้และประสบการณ์เดิม

11. มีเครื่องหมายในภาพ (Sign)

ในภาพรางวัลจะมีเครื่องหมาย (Sign) 3 แบบ ปรากฏอยู่ในภาพถ่าย ได้แก่ ภาพเหมือน (Icon) ดัชนี (Index) สัญลักษณ์ (Symbol) โดยจะมีเครื่องหมายแบบใดแบบหนึ่ง หรือมีทั้ง 3 แบบ อยู่ในภาพก็ได้

อย่างไรก็ตาม การพิจารณาความหมายของภาพถ่ายนั้น จะต้องคำนึงถึงบริบทสิ่งแวดล้อม และสื่อที่ภาพนั้นปรากฏอยู่เป็นตัวกำหนดการตีความหมายของภาพในระดับหนึ่งด้วย และความรู้เกี่ยวกับบริบทแวดล้อมและช่วงเวลาของการบันทึกภาพยังทำให้ผู้รับสารสามารถตีความหมายได้ถูกต้องและชัดเจนมากขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ปัจจุบันเป็นยุคสมัยของการสื่อสารไร้พรมแดน ที่มีภาพ (Image) เป็นตัวสื่อสารระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง เพื่อให้นักเรียน นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจ ได้ตระหนักและเรียนรู้ถึงความสำคัญของการสื่อสารโดยใช้ภาพถ่ายผ่านโซเชียลมีเดียอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดอบรม หรือเพิ่มหลักสูตรการสื่อสารด้วยภาพผ่านโลกออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ และควบคู่ไปกับจริยธรรมทางสื่อสารมวลชน

2. ในวงการศึกษที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารที่ใช้ภาพถ่ายเป็นสื่อกลาง ได้แก่ คณะการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ คณะวิจิตรศิลป์ และอื่นๆ ควรนำองค์ความรู้ในเรื่องศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการต่อไป

3. ช่างภาพมือสมัครเล่นและมืออาชีพที่สนใจการถ่ายภาพประกวดในโครงการต่างๆ ควรศึกษาตัวอย่างโมเดล (Model) ภาพถ่ายรางวัล โครงการประกวดภาพถ่ายนานาชาติ เนื่องในงานวันนริศ เพื่อนำไปประกอบในการถ่ายภาพประกวดครั้งต่อไป

4. หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชน ที่จัดประกวดภาพถ่ายในโครงการต่าง ๆ ควรกำหนดเกณฑ์วิธีการตัดสินภาพถ่ายประกวดให้มีมาตรฐานโดยพิจารณาในเรื่องความหมายและเทคนิคของภาพถ่ายเป็นสำคัญ

5. ข้อเสนอแนะครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเรื่องระดับของความหมาย โดยเฉพาะการสื่อความหมายโดยนัย ในระดับมายาคติ (Myth) เพื่อเข้าใจถึงการตีความที่ถูกใส่ความหมายในระดับสังคมมากกว่าที่จะเข้าใจถึงการตีความจากประสบการณ์ของตัวบุคคล (individual) เพียงอย่างเดียว ควรมีการศึกษาเรื่องการสื่อความหมายของภาพถ่ายประเภทข่าวหรือสารคดี เพื่อความรู้ความเข้าใจ ในแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทางด้านวารสารศาสตร์เพิ่มขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. (2541). **การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดและเทคนิค**. กรุงเทพฯ: บริษัท อินฟินิตี้เพรสจำกัด.
- กฤษณ์ ทองเลิศ. (2554). **การถ่ายภาพเชิงวารสารศาสตร์: แนวคิด เทคนิค การวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ: อินทิล.
- วิรตี ทะพิงค์แก. (2556). **มายาคติในภาพยนตร์โฆษณาผลิตภัณฑ์ความงามสำหรับวัยรุ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิสุทธิ อยู่ทรัพย์. (2547). **การออกแบบภาพยนตร์สัณรูปแบบผสมคำ และภาพ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิรัชกร วิลาศิลปดีเลิศ. (2555). **การวิเคราะห์เนื้อหาภาพข่าวยอดเยี่ยม รางวัลอิสรามันตุล ของสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมเกียรติ ตั้งนโม. (2547). **การวิจัยวัฒนธรรมภาพทางสายตา. โครงการวิจัยศิลปะ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**.

เอนก นาวิกมูล. (2538). เล่าเรื่องถ่ายรูป. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงแดด
จำกัด.

ภาษาอังกฤษ

Paul Martin Lester. (2013) *Visual Communication images with Messages*.
Wadsworth Publishing Company.